

GROEILIJN

DE INLEIDING

1. Welkom

Kinderen, jongeren, jongvolwassenen en zelfs volwassenen die zich toch nog heel kinds voelen. Je leest het, de Chiro is een organisatie waar het draait rond 'de jeugd'.

Maar 'de jeugd': wat – en vooral: wie – is dat eigenlijk? Zijn die allemaal hetzelfde? Gedragen die zich allemaal hetzelfde? Dat kom je hier bijna allemaal te weten.

In deze groeilijn willen we beschrijven hoe wij vanuit de Chiro kijken naar kinderen en jongeren, of beter gezegd: onze leden en afdelingen. We hebben het in de groeilijnen over hoe je activiteiten kan aanpassen aan de afdeling, hoe de leefwereld eruitziet van de ribbels tot en met aspi's, en hoe je als leiding je leden in alle afdelingen kan begeleiden en inspireren.

We willen vooraf wel even iets meegeven: situaties en leefwerelden zijn nooit zwart-wit. Thuisituaties kunnen verschillen, persoonlijkheden verschillen of er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een beperking. Niet iedereen past in het zogezegde 'perfecte plaatje', wat dat ook mag zijn, en dat is zeker helemaal niet nodig! De groeilijn is vooral een richtlijn of een handvat voor leiding om hun leden beter te kunnen begrijpen en te kunnen inschatten hoe ze met bepaalde situaties kunnen omgaan.

2. De gouden regels

Een ribbel amuseert zich rot tijdens een schatkistenjacht terwijl een tito vol ongeloof naar je zou kunnen kijken als je hetzelfde voorstelde. Wat maakt dat een bepaalde activiteit werkt of niet?

Voor een geslaagde namiddag zijn er enkele gouden regels. Als je tijdens de voorbereiding van een activiteit, weekend of iets nog zotters deze zes factoren in je achterhoofd houdt, zal het echt een knaller van een activiteit worden.

De leeftijd

Een speelclubber en bijvoorbeeld een aspi hebben verschillende talenten en passies. Ze verschillen niet alleen op lichamelijk vlak, maar ook in mentale vaardigheden en interesses. Bij het uitwerken van activiteiten is het belangrijk rekening te houden met de unieke eigenschappen van elke afdeling. In onze groeilijnen vind je tips en uitleg over de specifieke kenmerken van elke groep.

Een gezonde dosis verlangen

Kinderen en jongeren zijn dromers. Van jongs af aan dromen ze van dingen die ze mogen doen bij oudere afdelingen. Ze dromen van een leuke trektocht bij de tito's, een nachtwake bij de aspi's of de lokalen een make-over geven als leiding. Te veel prijsgeven aan de jongere afdelingen kan ervoor zorgen dat er nog maar weinig dromen overblijven voor de aspi's. Probeer daarom je leden te laten genieten van activiteiten die bij hun afdeling passen!

Jouw afdeling is de mijne niet

Een kant-en-klaar activiteitenpakket per afdeling bestaat niet en is eigenlijk ook niet eenvoudig te maken. Iedere ketigroep is anders. Zo wil de ene ketigroep misschien de hele activiteit in de regen en de modder ravotten, terwijl een andere dan juist liever binnenblijft en gezelschapsspelletjes speelt. Toch zijn het allemaal keti's. Het is daarom goed om te weten wat je leden graag doen bij het plannen van een activiteit.

Hoe zien elkaars werelden eruit?

De leefwereld van kinderen en jongeren verandert voortdurend. Dat kan aanvoelen als een uitdaging maar het is juist heel leuk om daarop in te spelen. In de groeilijn splitsen we de leefwereld van elke afdeling op: gezin, school, vrije tijd, vrienden, relaties, seksualiteit en sociale media. Door op de hoogte te zijn van hoe de leefwereld van je leden eruitziet, kan je erop inspelen tijdens Chiromomenten!

Geen twee dezelfde

We hebben nog altijd geen copy-paste-knop uitgevonden voor de mensheid. Daardoor zitten er in je afdeling geen twee dezelfde kinderen of jongeren. Die verschillen binnen een groep brengen een hoop mogelijkheden met zich mee. Basile maakt van elk spel een strategisch meesterwerk, Linde kan het snelst lopen van heel de groep en Cem weet altijd de juiste woorden te vinden op het juiste moment.

Werken met de groeilijn betekent dus niet dat er in elke Chirogroep voor dezelfde afdelingen dezelfde activiteiten op de planning staan. Als leiding moet je je leden goed kennen zodat je kan inspelen op hun talenten en interesses. Werken met de groeilijn wil ook niet zeggen dat elke situatie en elk lid hetzelfde is.

De Chirowaarden

We doen de activiteiten binnen de Chiro niet zomaar. We dromen van een wereld waar de Chirowaarden – namelijk: rechtvaardigheid, innerlijkheid en graag zien – centraal staan.

Hierboven hadden we het over de gouden regels. Aan de hand van die gouden regels formuleren we voor elke afdeling in een of twee woorden een 'centrale oproep': een soort streefdoel per afdeling, eigenlijk. Een geslaagde activiteit is dus gebaseerd op de leefwereld van de afdeling, kijken wie je leden zijn en waar de Chiro voor staat.

Een geslaagde Chironamiddag hangt niet alleen af van een goed gekozen activiteit maar ook van de manier waarop je een groep begeleidt. Daarbij is het belangrijk dat je alle leden bij de activiteit betrekt. Elke afdeling vraagt een andere begeleidingsstijl.

RIBBELS

Leefwereld van de ribbels

Gezin

Ribbels zetten de eerste stappen in de grote wereld, weg van het vertrouwde nest. Er komen veel nieuwe dingen op hun pad. Het gezin vormt vaak de stabiele factor in hun leven. Voor ribbels zijn hun ouders of opvoeders echte helden. Ze spiegelen zich aan hun ouders en hun waarden en normen worden klakkeloos overgenomen. Hun ouders bepalen wat door de ribbels als goed of slecht wordt beschouwd en vertrouwen op hen om om te gaan met de obstakels die ze tegenkomen. Ribbels beginnen stilletjesaan hun sociaal netwerk uit te breiden maar het gezin blijft wel een cruciale basis voor hen. Heimwee is ook bij veel ribbels nog aanwezig. Probeer als leiding je leden goed bezig te houden zodat ze niet aan thuis kunnen denken! Als leden toch last krijgen van heimwee, probeer hen dan af te leiden met een leuk verhaal, een zot spelletje of toffe muziek!

Vrijtijdsbeleving

Ribbels hebben nog heel veel vrije tijd aangezien school nog niet zoveel tijd vraagt. Ze (of hun ouders) vullen die grotendeels op met spel. Ze spelen in hun eentje, met vriendjes of met familie. Ze hebben nood aan actie en beweging. Door zoveel te spelen, doen ze ook enorm veel ervaringen op. Ze ontdekken veel van de wereld en hun eigen kunnen en hun vaardigheden worden ook getraind. De Chiro en andere verenigingen, zoals een sportclub of de muziekacademie, zijn vaak een van de eerste ervaringen in de wereld zonder de warme en veilige mantel van het gezin. Ze vinden het megaspannend maar leren door die stap buiten hun veilige omgeving ook ontzettend veel.

Inleiding

Ribbels (6-8) zijn schattige wezens boordevol energie en enthousiasme. Ze dansen, spelen en fantaseren erop los maar ze kunnen ook al gevoelens ervaren en uiten. Zaken zoals tijd en toekomst zijn nog begrippen die aan de abstractere kant blijven voor een ribbel terwijl een gefantaseerde piratenboot op rooftocht volledig duidelijk in hun hoofd zit. Tussen het spelen en ravotten door steekt de nieuwsgierigheid van een ribbel de kop op. Dan stellen ze de meest uiteenlopende en verrassende vragen aan de leiding of een andere volwassene in hun leven. Tijdens hun ribbeljaren leren ze delen, samenwerken en respect hebben voor anderen. Een ribbel kan zich nog niet lang concentreren en waardeert dus kortere spelletjes. Al spelend leren ze en maken ze nieuwe vrienden!

School

Ribbels verlaten net de kleuterschool en komen in een heel nieuwe omgeving en schoolstructuur terecht. Dat vraagt veel aanpassing van hen maar ze zijn supertrots op die grote stap. Als echte sponsjes slorpen ribbels de nieuwe wereld in hen op. Ze gaan op school aan de slag met basisvaardigheden zoals schrijven, tellen en lezen maar ook belangrijke sociale vaardigheden zoals luisteren, delen en samenwerken. Met al die vaardigheden kan je als leid.st.er aan de slag tijdens activiteiten!

Vrienden

Vrienden zijn voor ribbels dé partners voor hun zotte avonturen. Ze nemen een centrale plaats in in het leven van een ribbel, maar vervangen het gezin niet. Die vriendschappen zijn megabelangrijk voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de ribbels. Ze leren wat het is om te delen. Langs de andere kant is het voor ribbels ook genoeg om naast elkaar hun eigen ding te doen. In deze fase in hun leven ontwikkelen ze ook een gevoel van loyaliteit en vertrouwen. Dat komt doordat ze beginnen te begrijpen hoe het voelt om ergens bij te horen. Ribbels kunnen vaak gemakkelijk en op een oppervlakkige manier vrienden maken of verliezen door gemeenschappelijke interesses of een conflict.

Liefde

Ribbels ervaren liefde op verschillende manieren, maar de sterkste band voelen ze met hun familie. Die emotionele verbinding met hun gezin geeft hen een gevoel van stabiliteit en veiligheid. Ribbels beginnen op deze leeftijd ook hun eigen talenten te ontdekken en zichzelf graag te zien. Dit is de tijd waarin positieve feedback van familie en vrienden hen helpt om een gezond zelfvertrouwen op te bouwen. Hoewel romantische liefde nog niet echt speelt, kunnen ribbels al wel al onschuldige 'crushes' hebben of bewondering voor een klasgenoot. Die speelse en onschuldige gevoelens zijn een deel van hun sociale en emotionele ontwikkeling. In deze fase is liefde vooral een bron van steun en veiligheid, die helpt bij het opbouwen van vertrouwen in zichzelf en anderen.

Seksualiteit

Seksualiteit lijkt misschien niet iets waar een ribbel al mee bezig is, maar het speelt wel een rol in hun leefwereld. Hoewel ze het nog niet zoals volwassenen ervaren, draait seksualiteit voor ribbels vooral om nieuwsgierigheid en het ontdekken van hun eigen lichaam en dat van anderen. Zo stellen ze vragen over waar baby's vandaan komen of waarom jongens en meisjes anders zijn. Dat is heel normaal en onderdeel van hun ontwikkeling. Juiste en eenvoudige informatie is belangrijk, zodat ze gezonde ideeën over zichzelf en anderen ontwikkelen. Door open te praten en eerlijke antwoorden te geven, creëer je een veilige omgeving waarin ribbels vrij kunnen leren en groeien. Weet wel dat niet elke ribbel klaar is voor die vragen of nieuwsgierigheden!

Sociale media

Sociale media spelen een steeds grotere rol in het leven van ribbels. Hoewel ze nog te jong zijn om zelfstandig sociale media te gebruiken, komen ze er vaak vroeg mee in aanraking via familie. Ribbels zijn nieuwsgierig naar sociale media maar begrijpen nog niet goed wat het is en welke risico's eraan verbonden zijn. Als leid.st.er kan je ribbels helpen sociale media veilig te ontdekken door samen te kijken en te praten over wat ze zien. Dat is ook een goed moment om basisregels te introduceren, zoals privacy respecteren, vriendelijk omgaan met anderen, en schermtijd beperken. Zo kunnen ribbels op een gezonde manier kennismaken met de onlinewereld.

Begeleidershouding en vaardigheden

Centrale oproep: ervaring opdoen

Bij de ribbels leren ze wat het is om te spelen, ze doen ervaringen op en leren wat het is om in de Chiro te zitten. Die spelervaringen opdoen hoeft niet altijd aan de hand van spellen met strakke en veel regels. Ze vinden dat wel fijn maar vrij spelen of knutselen vinden ze even leuk en het is even leerrijk. Met ribbels op pad gaan of gekke dingen doen, is ook altijd leuk! Ga zo bijvoorbeeld eens in een bos of op het strand spelen. Laat hen spelen met water, zand of modder, knutsel met gekke materialen of laat hen verhalen vertellen en uitbeelden. Probeer dus af en toe eens hun creativiteit en fantasie aan te wakkeren. Op die manier kunnen ribbels heel veel ervaringen opdoen! Ervaringen opdoen betekent evenwel niet spellen van keti's en aspi's vergemakkelijken voor ribbels. Laat die coole activiteiten maar een ervaring blijven voor de oudere leden!

Gewenst en ongewenst gedrag

Gewenst gedrag

Als eerste vinden we het belangrijk dat ribbels **respect hebben voor anderen**. Ze moeten leren beleefd en vriendelijk te zijn tegen andere ribbels. Ook is het belangrijk dat ze anderen met respect behandelen en luisteren wat ze te zeggen hebben.

Werken aan zelfstandigheid is ook belangrijk op deze leeftijd. Het is belangrijk dat ribbels initiatief tonen of aangemoedigd worden om zelf dingen te doen en te proberen. Ze zouden zich na een tijdje al zelf kunnen aankleden of hun knutselwerk opruimen.

Als derde is het belangrijk dat ribbels **zich houden aan de gemaakte afspraken** en dat ze **de routine volgen** die de leiding maakt. Ze moeten bijvoorbeeld stil zijn als de leiding het spel uitlegt en altijd hun handen wassen voor het eten. Zulke dingen uit zichzelf doen, is vaak nog moeilijk dus als leiding kan je de ribbels daarin zeker ondersteunen.

We vinden het ook belangrijk dat ribbels leren **samenwerken en delen** met andere ribbels. Tijdens een spel in groepjes samenwerken naar een bepaald doel of tijdens het knutselen de stiften delen met elkaar is superbelangrijk voor hun verdere groei.

Ongewenst gedrag

Pesten of plagen heeft geen plaats in de Chiro. Daaronder verstaan we bewust anderen kwetsen of verwonden, bijvoorbeeld schelden, slaan of iemand buitensluiten tijdens het spelen. Het is belangrijk dat ribbels dergelijk gedrag niet vertonen maar juist respectvol met elkaar omgaan. Als ribbels **niet luisteren of regels overtreden**, is dat ook niet oké en zien we dat als ongewenst gedrag. Ga als leiding met hen in gesprek over welke impact hun ongewenst gedrag heeft en hoe ze dat kunnen veranderen. Ook **agressief gedrag** is niet aanvaardbaar binnen de Chiro. Noch fysiek noch verbaal geweld kan door de beugel. Ribbels mogen aangesproken worden als ze zich agressief opstellen. Ook **weigeren om te delen of samen te werken**, zien we als ongewenst gedrag. Dat kan leiden tot conflicten en ruzies onder leeftijdsgenoten.

Begeleidingshouding

Veiligheid en vertrouwen zijn het belangrijkste voor ribbels. Als leiding is het dus belangrijk om gevaar voor hen in te schatten en te werken aan een warme en gezellige groep. Geef ribbels ook altijd een duidelijke uitleg waarom iets wel of niet kan. 'Daarom' is voor hen geen goede reden en daar kunnen ze ook niets uit leren. Ribbels kunnen ook nog niet zo goed voor zichzelf zorgen. Help je leden dus bijvoorbeeld bij het leren van veters te binden en **zorg voor hen**. Zorg ook voor de nodige **structuur**. Ribbels vinden structuur heel belangrijk. Dat zorgt voor voorspelbaarheid van de dag, het weekend of het bivak. Vertel als ribbelleiding dus wat je elke dag gaat doen of hoe een dag op weekend en op bivak eruitziet. Hou dan ook zoveel mogelijk dezelfde structuur aan. Was bijvoorbeeld altijd je handen voor het eten. Help hen er ook aan denken dat ze hun tanden moeten poetsen en zorg dat ze genoeg eten en rusten. **Goede regels** opstellen en die **consequent volgen**, is zeer belangrijk om een veilig gevoel te creëren. Zo weten ze wat er van hen verwacht wordt en wat er gebeurt als ze een regel overtreden.

Vrij spelen is megaleuk voor ribbels. Voorzie wat materiaal of een ruimte en laat de ribbels doen wat ze willen. Ze zullen vanzelf de gekste scenario's en spelen bedenken of maken de meest creatieve kunstwerken. Ze bouwen van autobanden en een zeil een echt kasteel of maken schilderijen om op te hangen in het ribbellokaal. Vrij spel is ook heel leerrijk voor ribbels. Ze leren hun interesses kennen en hun vaardigheden en talenten groeien! Onthoud wel dat je als leiding de grenzen en de veiligheid moet bewaken tijdens het vrij spelen.

Babbel ook eens met de ouders. Voor nieuwe Chiro-ouders en ouders van jonge leden kan het soms moeilijk zijn om hun kind toe te vertrouwen aan enkele jongeren. Door een babbeltje met hen te slaan, creëer je ruimte om vragen te stellen en bezorgdheden te uiten, en zo bouw je ook aan een vertrouwensband met hen. Verwelkom ook zelf je ribbels bij het begin van de activiteit. Zo hebben ze een herkenbaar gezicht vanaf de start.

Fantasie is iets waar je bij ribbels echt ver in kan gaan, maar zorg dat je niet té ver gaat. Een monster tijdens een spel kan leuk zijn maar zorg dat je ook de tijd neemt om uit te leggen dat het niet echt is. Keer na een fantasieactiviteit altijd samen terug naar de realiteit zodat je ribbels niet nog een week wakker liggen door dat monster.

SPEELCLUB

Leefwereld van de speelclubbers

Gezin

Het gezin biedt voor een speelclubber een veilige omgeving waar ze zich gehoord en geliefd voelen. Daar leren ze omgaan met de complexere gevoelens die ze beginnen te ervaren en wordt er een structuur en stabiliteit in het dagelijks leven aangeboden. Dat helpt hen om zich te concentreren op hun schoolwerk en andere activiteiten. Het gezin vormt ook nog altijd de belangrijkste plek waar speelclubbers sociale vaardigheden leren. Ze leren er hoe ze moeten communiceren, samenwerken, delen en conflicten oplossen. Ook hun normen en waarden zijn nog grotendeels een weerspiegeling van die van het gezin maar hun eigen moreel kompas begint al een beetje te groeien.

Vrijtijdsbeleving

Speelclubbers hebben ook nog redelijk veel vrije tijd. Ze hebben al een beetje meer huiswerk dan de ribbels maar dat heeft geen grote invloed op hun vrije tijd. De ouders van de speelclubbers bepalen ook nog altijd grotendeels hoe hun vrijetijdsbeleving eruitziet. Spel staat hier ook nog centraal, zowel met vrienden als met familie, maar ook bij een sportclub of een muziekacademie. Media en vooral televisie beginnen al meer invloed te hebben op speelclubbers. Hoewel ze nog veel nood hebben aan beweging, beginnen rages en series meer binnen te komen in hun leven. Ze zijn vaak mee met de rages van het moment en hebben ook de meeste nieuwe tekenfilms gezien. Als je als speelclubleiding punten wil scoren bij je leden kan je die dingen zeker verwerken in een spel!

Inleiding

Een speelclubber (8-10) is een speels en levendig kind. In vergelijking met de ribbels kunnen speelclubbers zich al wat beter en langer concentreren tijdens een spel of een activiteit en hebben ze minder afwisseling nodig. In deze afdeling leren ze wat echt samenspelen is, ook al staat het ikje soms nog vooraan tijdens de spelletjes en activiteiten. Speelclubbers willen al zelfstandiger zijn maar hun fantasie is zeker nog aanwezig. Speelclubbers doen niks liever dan buiten ravotten en beginnen vaak spontaan zelf te spelen.

School

School is een dagelijkse gewoonte geworden voor speelclubbers. Ze zijn supernieuwsgierig en leren graag bij. Ze genieten van het ontdekken van verhalen, feiten en vaardigheden. Volgens hen weten de juffen en de meesters alles en ze zien hen vaak als helden. Hun positieve feedback en succeservaringen dragen bij aan hun zelfvertrouwen en hun motivatie om meer te leren. De vakken beginnen iets moeilijker te worden en ze leren veel tijdens deze jaren. Hun geheugen, hun motoriek en hun redeneringsvermogen worden getraind. Daarnaast biedt hun school de nodige structuur in hun leven. Daardoor ervaren ze regelmatigheid en voorspelbaarheid. Maar hun verbeeldingskracht wordt ook sterk aangemoedigd tijdens creatieve activiteiten. Ze vinden die duidelijke verwachtingen en dagelijkse routine fijn en daardoor kunnen ze zich ook beter concentreren op nieuwe dingen leren. De speeltijd is enorm belangrijk voor een speelclubber. Ze kunnen er spelen met hun vrienden, leren er samen spelen en samen werken, en kunnen er de nodige energie kwijt om weer te kunnen opletten tijdens de les.

Vrienden

Vriendschappen beginnen al een concreter iets te worden voor speelclubbers. Ze leren wat het betekent om deel uit te maken van een groep, ontwikkelen groepsloyaliteit, en leren omgaan met groepsdruk. Samen spelen is niet alleen leuk, maar helpt ook om sociale vaardigheden te ontwikkelen zoals samenwerken, onderhandelen en regels respecteren. Vrienden stimuleren elkaar cognitief door samen uitdagingen aan te gaan, zoals puzzels oplossen en schoolprojecten maken. Dat helpt speelclubbers om zelfstandiger en autonomer te worden. Kortom, vrienden zijn essentieel voor speelclubbers. Ze bieden steun, helpen bij identiteitsvorming, en stimuleren belangrijke vaardigheden voor hun persoonlijke groei.

Liefde

Speelclubbers beginnen liefde als een breder en dieper iets te zien. Ze ontdekken dat liefde niet alleen iets is dat je kan voelen voor familie, maar dat genegenheid voor hun vrienden of huisdieren ook kan. Er kan ook een eerste romantische interesse ontstaan, hoewel die nog speels en onschuldig blijft. Liefde betekent voor een speelclubber vooral het ervaren van geliefd en gesteund worden, en zo leren ze ook om die vorm van liefde terug te geven. In vriendschappen kan liefde zich voor een speelclubber uiten in loyaliteit en het delen van geheimen. Ze beginnen te leren wat het is om er voor iemand te zijn en compromissen te sluiten.

Seksualiteit

Voor speelclubbers begint seksualiteit langzaam een plek te krijgen in hun bewustzijn, maar nog altijd op een onschuldige en onderzoekende manier. Ze worden zich bewust van de verschillen tussen jongens en meisjes en zijn nieuwsgierig naar hoe het lichaam werkt. Dat kan leiden tot vragen over waar baby's vandaan komen of veranderingen in hun eigen lichaam. In deze fase draait seksualiteit vooral om het begrijpen van hun eigen lichaam en identiteit. Denk er wel aan dat niet elke speelclubber klaar is voor die vragen en nieuwsgierigheden! Ze leren basiskennis over puberteit en soms praten ze over verliefdheden, maar dat is meestal nog speels en onschuldig. De concepten van romantiek en relaties worden nog niet volledig begrepen, maar vormen een basis voor later.

Sociale media

Sociale media beginnen hun intrede te doen in het leven van de speelclubbers. Ze hebben meestal zelf nog geen Instagram- of TikTok-account maar komen ermee in aanraking via hun ouders, broers of zussen. Via sociale media kunnen ze in contact blijven met hun familie en vrienden door gedeelde foto's en video's te bekijken. Ze kunnen ook educatieve spelletjes spelen, video's kijken of de socials van hun Chirogroep volgen. Door gebruik te maken van sociale media leert een speelclubber sociale interacties te begrijpen en hoe ze zich op een passende manier online kunnen gedragen. Het is belangrijk dat ze leren hoe ze veilig gebruik kunnen maken van sociale media en begrijpen wat het verschil is tussen sociale media en de echte wereld.

Begeleidershouding en vaardigheden

Centrale oproep: Leren samen spelen

Bij de speelclubbers zetten we het concept 'leren samen spelen' centraal. Bij de ribbels spelen ze vooral in hun eentje en staat hun eigen ikje nog centraal. Bij de speelclub wordt daar verandering in gebracht. Het is de bedoeling dat de speelclubleiding actief het leren samen spelen tussen speelclubbers stimuleert. Dat kan je doen door te werken aan de groepssfeer en door samen te werken naar een gemeenschappelijk doel. Leren samen spelen wil ook zeggen: samen vrij spelen. Speelclubbers beginnen vaak spontaan zelf te spelen. Zorg voor een uitnodigend speelterrein of een lokaal met op maat gemaakt materiaal. Door samen een eigen spel te verzinnen, leren de speelclubbers ook samen te spelen en te luisteren naar elkaars verhaal en mening.

Gewenst en ongewenst gedrag:

Gewenst gedrag

Speelclubbers zouden **respectvol en empathisch** moeten omgaan met anderen. Dat betekent vriendelijk zijn, naar anderen luisteren, en rekening houden met de gevoelens en behoeften van hun leeftijdsgenoten. Empathie tonen door zich in te leven in anderen en hen te ondersteunen, is een belangrijk aspect van sociaal gewenst gedrag.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid beginnen ook belangrijk te worden binnen deze afdeling. Het is de bedoeling dat ze verantwoordelijkheid nemen over hun eigen taken en verplichtingen zoals hun spullen opruimen en dat ze zonder veel herinneringen hun dagelijkse routines zoals tandenpoetsen voortzetten. Ook is het de bedoeling dat ze al beginnen te leren om verantwoordelijkheid voor hun acties te nemen. Speelclubbers zouden al in staat moeten zijn om **samen te werken en te delen**, tijdens spelletjes, groepsprojecten of andere gezamenlijke activiteiten. Samenwerken omvat ook het delen van materialen, compromissen sluiten, en eerlijk en respectvol omgaan met anderen in een groep. Dat samenwerken kan soms tot conflicten of boosheid leiden. Daarom is het belangrijk dat een speelclubber **zelfbeheersing en conflictoplossing** ontwikkelt. Dat wil zeggen dat ze met hun emoties leren omgaan, niet impulsief reageren en op een gepaste manier met hun frustraties leren omgaan. Ze zouden ook moeten leren hoe ze conflicten op een constructieve manier kunnen oplossen, door met anderen te communiceren en samen tot een oplossing te komen.

Ongewenst gedrag

Speelclubbers beginnen hun onafhankelijkheid al een beetje te verkennen en te begrijpen. Dat is oké, zolang het binnen de perken blijft. Echt **verzet tegen autoriteit** is geen aanvaardbaar gedrag. Het gaat hier dan om ongehoorzaamheid en het negeren van aanwijzingen en regels. Het is hier belangrijk om in gesprek te gaan met de speelclubber en niet zomaar te straffen. Speelclubbers hebben het soms moeilijk om hun gevoelens te reguleren. Dat kan leiden tot **impulsiviteit en ongepaste reacties**. Ze kunnen snel boos worden of een frustratie-uitbarsting krijgen en kunnen daardoor ook ongepaste opmerkingen maken. Ze denken tijdens die momenten vaak niet na over de gevolgen van hun gedrag. Daarom kan je als leiding het beste met hen in gesprek gaan om te vragen wat er scheelt, hen uit te leggen welke regel ze op welke manier hebben overtreden en wat de gevolgen van hun gedrag zijn. Ook **pesten en uitsluiten** is niet oké. De empathie van speelclubbers begint al sterker te worden maar ze kunnen nog altijd gedrag vertonen dat anderen pijn doet, zoals pesten, plagen of buitensluiten. Dat kan komen door een behoefte aan groepsacceptatie, een manier om macht te tonen, of simpelweg een gebrek aan empathie en begrip van de impact van hun acties. Als leiding is het belangrijk om daartegenin te gaan en duidelijk te maken wat de gevolgen ervan zijn.

Het komt voor dat kinderen op deze leeftijd **onbetrouwbaar zijn met hun verantwoordelijkheden**, zoals het vergeten van huiswerk, het niet op tijd opruimen van hun spullen, of het niet volgen van afspraken. Dat kan voortkomen uit een gebrek aan organisatievaardigheden of moeite met het inschatten van de tijd en prioriteiten. Probeer dus speelclubbers te herinneren aan bepaalde taakjes die ze moesten doen binnen hun afdeling zoals de tafel afruimen of iets in de vuilnisbak doen.

Begeleidingshouding

Een **structuur** en het consequent toepassen van **regels en afspraken** zijn heel belangrijk voor een speelclubber. Zo weten ze wat zij elke dag kunnen verwachten maar ook wat er elke dag van hen verwacht wordt. Een onduidelijke structuur, of regels en afspraken die niet duidelijk zijn, kunnen veel frustraties met zich meebrengen. Zeker als ze terechtgewezen worden als ze iets fout doen maar niet goed weten wat of waarom het fout is. Daarom is het belangrijk om te zorgen dat iedereen de regels en de structuur begrijpt en dat ze weten waarom die afspraken of structuur er zijn. Geef ook **het goede voorbeeld**. Speelclubbers zien hun leiding als vertrouwenspersonen. Ook als je niet bij hen bent, kopiëren ze je gedrag. Zorg er dus voor dat je bij je leden het gedrag vertoont dat je wilt dat zij ook aannemen. Geef dus een complimentje als je leden iets goed doen, wees vriendelijk voor iedereen en help anderen waar nodig.

Het belangrijkste bij speelclubbers is **leren samenspelen**. Op die manier leren ze ook van andere speelclubbers. Vrij spel is daar heel belangrijk bij. Door zelf hun creativiteit te kunnen uiten, kunnen ze anderen iets leren of dingen over henzelf ontdekken. Speelclubbers zitten boordevol creatieve ideeën. Het zou jammer zijn om hier niet op in te gaan. **Maak dus gebruik van de impulsen en ideeën van je speelclubbers**. Durf af te stappen van je voorbereiding en probeer die ene nieuwe favoriete superheld te betrekken in je activiteit!

In concrete situaties is **persoonsgericht werken** met speelclubbers noodzakelijk, bijvoorbeeld als er gepest wordt. Als leiding spreek je dan het beste de betrokken leden individueel aan en niet in groep. Dat wil niet zeggen dat je geen rekening moet houden met welk effect het pesten heeft op de groep. Door een lid in groep aan te spreken, is de kans op een gesprek alleen veel kleiner.

Fantasie is ook nog altijd belangrijk voor speelclubbers. Ze kunnen daardoor hun inlevingsvermogen en creativiteit uiten. Let wel op dat je er op het einde van het spel voor zorgt dat elke speelclubber weet dat het boze monster niet echt is.

INTERMEZZO 1:

DE CHIROWAARDEN

In dit intermezzo beschrijven we de drie Chirowaarden toegepast op de afdelingen. Het is belangrijk om mee te krijgen dat elke Chirowaarde bij elke afdeling toepasbaar is. Nog beter zelfs. We zouden graag de drie Chirowaarden toegepast zien worden voor iedereen van 0-99 jaar. De grote Chirodroom is dat iedereen zich graag gezien voelt in een rechtvaardige wereld waar iedereen ook zichzelf mag zijn. Maar laten we starten binnen de Chiro en van daaruit die droomwereld waarmaken.

Graag zien - ribbels en speelclub

Graag zien is als vrienden omgaan met elkaar, en weten dat de ander geen middel is om je eigen doel te bereiken; **aanvaarden** dat iemand anders anders is, en samen werken aan **verbondenheid**; ervoor kiezen om elke mens te **waarderen**, zomaar, om wie die is.

Graag zien kiezen we in de Chiro door ervoor te **zorgen** dat iedereen zich thuis voelt in de groep, door rekening te houden met de ander, respect te hebben voor iemands **kwetsbaarheid**, en te bouwen aan een **viendengroep** die sterker is dan ruzie.

Graag zien, voor een wereld waar mensen zo **samenleven** dat iedereen er beter van wordt, dichtbij en veraf; waar we samen werken aan een levende **gemeenschap** waarin **verbondenheid** voelbaar wordt.

Graag zien is de kernwaarde voor de ribbels en de speelclub. Op die leeftijd leren kinderen sociale kernvaardigheden zoals samenwerken en samenspelen, empathie en herkenning van emoties bij anderen. Ook leren ze dat het belangrijk is om te begrijpen en te aanvaarden dat iemand anders is. Dat vormt de basis om ook later veilige, sterke en waardevolle sociale relaties op te bouwen. Niet alleen met leeftijdsgenoten in de Chiro, ook ver daarbuiten met iedereen in de samenleving. Denk daarbij aan andere kinderen in hun straat, vriendjes van school of de muzieklles, hun familie en nog zoveel meer. Door in contact te komen en samen te spelen met leeftijdsgenoten, beginnen ribbels en speelclubbers ook al een beetje hun eigen persoonlijkheid, normen en waarden te vormen, ook al lijken die nog sterk op die van hun ouders. Onder graag zien plaatsen we ook het groeien van eigenwaarde. Iedereen, ook elk kind, wil zich geliefd en geaccepteerd voelen door hun omgeving en volwassenen naar wie ze opkijken. Als ze dat voelen, vergroot niet alleen hun eigenwaarde, maar ook het vertrouwen in zichzelf om te groeien en te experimenteren.

Graag zien gaat verder dan enkel de eigen vrienden. Ribbels en speelclubbers leren graag zien, leren vriendelijkheid en empathie, leren samenwerken en samenspelen. Elkaar liefhebben versterkt hun samenhangsgevoel en doet hun breder netwerk groeien. Werk met je Chirogroep dus aan de banden tussen ribbels en speelclubbers onderling, maar ook tussen die kleine snuiters en de rest van je Chironetwerk.

Rechtvaardigheid - rakwi's en tito's

Rechtvaardigheid is beseffen dat iedereen evenveel **waarde** heeft en elke mens een hoopvolle **toekomst** geven; alle mensen laten **meespelen** in onze samenleving en hen geven wat ze daarvoor nodig hebben; jezelf niet versterken ten koste van zwakkeren.

Rechtvaardigheid kiezen we in de Chiro door te leren delen; je in de eerste plaats in te spannen voor wie het moeilijker heeft; pesten en uitsluiten een halt toe te roepen en te kiezen voor geweldloos overleg.

Rechtvaardigheid, voor een wereld waar we samen werken aan vrede en streven naar een leefbare aarde voor iedereen, nu en morgen.

Als rakwi's en tito's ervaringen opdoen over rechtvaardigheid, helpt dat hen om vraagtekens te zetten bij regels en systemen waar ze in hun leven mee te maken krijgen. Hun kritisch denken wordt daardoor aangewakkerd en ze beginnen een eigen mening te vormen over wat wel of niet rechtvaardig is. Door het begrijpen van rechtvaardigheid ontwikkelen ze ook meer empathie. Ze leren zich in te leven in anderen en situaties vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Dat helpt hen om beter met anderen om te gaan, meer begrip te kunnen opbrengen en gevoeliger te zijn voor de behoeften en noden van anderen. Door hun groeiende empathie denken rakwi's en tito's na over hoe iedereen in hun groep kan meespelen, erbij kan horen en mee kan spelen. Dat draagt dan weer bij aan een inclusievere en aangenamere omgeving.

Op deze leeftijd beginnen kinderen ook te dromen van een rechtvaardige wereld vol vrede, eerlijkheid en liefde. Als Chirogroep kun je daarop inspelen door een goede daad te doen voor de omgeving of de groep. Rechtvaardigheid betekent ook een groep zonder pesten, waar iedereen welkom is en waar geweldloos overleg mogelijk is. Voor het eerst leren ze op te komen voor hun leeftijdsgenoten. Hun manier van communiceren, hun onderhandelingsvaardigheden en probleemoplossend denken kunnen alleen maar sterker worden en groeien in een groep waar rechtvaardigheid centraal staat.

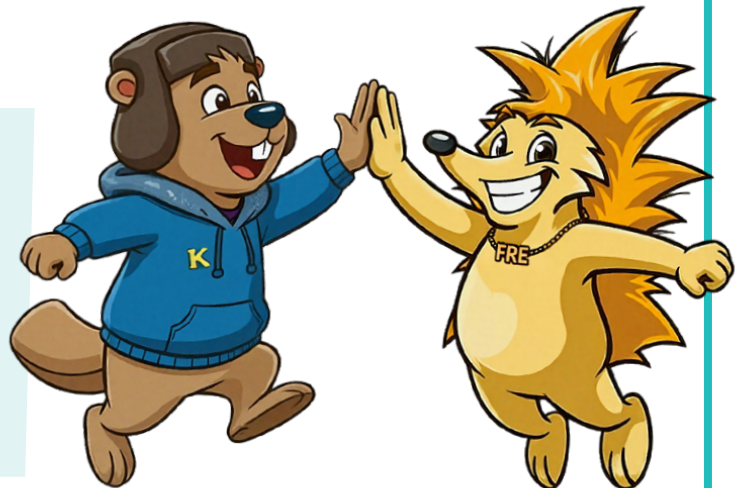
Het is belangrijk dat het groeien van het rechtvaardigheidsgevoel een centrale plaats krijgt in het leven van een rakwi of tito. Het aanmoedigen van kritisch denken en het stimuleren van hun verantwoordelijkheidsgevoel zorgt ervoor dat ze zich inzetten voor een betere wereld en een hechtere Chirogroep. Hun motivatie, empathie en sociale vaardigheden groeien daardoor. Dat helpt hen om zelfverzekerder en betrokken individuen te worden die een positieve bijdrage willen leveren aan de samenleving en de groep. Kortom, rechtvaardigheid leren helpt rakwi's en tito's om kritisch na te denken, empathie te ontwikkelen en verantwoordelijkheid te nemen. Dat draagt bij aan hun persoonlijke groei en het vormen van een inclusieve en rechtvaardige omgeving waarin iedereen zich gewaardeerd voelt.

Innerlijkheid - keti's & aspi's

Innerlijkheid is **intens** leven en laten leven; **vragen** stellen bij wat vanzelfsprekend lijkt; sporen **zoeken** van wie of wat ons leven zin geeft; sterker worden door bewust te leven.

Innerlijkheid kiezen we in de Chiro door, terwijl je bezig bent, **stil te staan** bij gevoelens van **verwondering** en **verbondenheid**, van **verontwaardiging** en **onmacht**; te beseffen dat je leeft en mag **genieten**.

Innerlijkheid, voor een wereld waarin we onze waarden tot bloei brengen in concrete daden en gaan voor **zinvol samenleven**.

Keti's en aspi's zitten volledig in hun persoonlijke ontwikkeling tot jongvolwassenen. Die jongeren zijn hard op zoek naar wie ze zijn, waarvoor ze staan en wat hun plekje is in deze wereld. Die zelfontdekking kan een woelige tijd zijn voor een keti of een aspi en kan ook tot de nodige frustraties leiden. Daarom vinden we het belangrijk om in die afdelingen te focussen op innerlijkheid.

Moedig je leden aan om aan zelfreflectie te doen. Geef en gun hen de tijd om na te denken over hun gevoelens en hun ervaringen. Bied een luisterend oor als ze ergens mee zitten of om raad komen vragen. Door stil te staan bij wat er allemaal door hun hoofd raast, kunnen ze meer vat krijgen op hun plaatsje in de wereld,

ontdekken ze wie ze werkelijk zijn en groeit hun emotionele intelligentie. Jongeren hebben ook nood aan veel veerkracht. Dat wil zeggen dat ze de energie, kracht en motivatie hebben om de moeilijkheden van het leven op een bewuste manier te kunnen vastgrijpen, aanpakken en doorstaan. Als leiding kan je daaraan werken door de problemen vanuit hun leefwereld te erkennen en daarover te babbelen met hen.

Onder innerlijkheid zien we ook empathie, verbondenheid en persoonlijke groei. Door na te denken over hun eigen gevoelens en die te begrijpen, groeit hun empathie en verbondenheid met andere. Dat kan hen helpen om sterke en betekenisvolle relaties te vormen en om meer medelevende en begripvolle individuen

te worden. Als keti's en aspi's bewust gaan nadenken over wat ze belangrijk vinden en wat ze willen bereiken, kunnen ze die inzichten toepassen op hoe ze zich gedragen ten opzichte van anderen en zichzelf. Door bewust na te denken over hun waarden en doelen en die in hun dagelijks leven te integreren, groeien ze als persoon.

Kort samengevat: laat je keti's en aspi's eens stilstaan bij hun gevoelens, bij waar ze voor staan en wat ze willen bereiken. Laat hen nadenken over wat hen verwondert of verontwaardigt en werk aan verbondenheid. Geef hen de kans om te groeien als persoon in de veilige en mooie omgeving die een Chirogroep kan zijn en wees trots op de jongvolwassenen die ze zijn geworden na hun laatste jaren als lid!

RAKWI'S

Leefwereld van de rakwi's

Gezin

Hoewel de sociale kring van rakwi's groter wordt, blijft het gezin nog altijd een belangrijke plaats hebben in hun leven. Het blijft een plek waar ze zich veilig en ondersteund voelen en ze hebben nog nood aan de hulp van het gezin om om te gaan met de dingen die ze in het leven tegenkomen. Het gezin blijft ook de grootste bron voor het moreel kader van de rakwi's.

Het gezin biedt meer ruimte voor een rakwi om te leren omgaan met nieuwe zelfstandigheid en autonomie. Hoe ouder de rakwi's worden, hoe meer zelfstandigheid en autonomie er vanuit het gezin geboden worden. Die vrijheid gaat vooral over zelf keuzes maken en verplichtingen aangaan.

Vrijtijdsbeleving

De vrije tijd van rakwi's is goed gevuld. Ze hebben naast de Chiro nog veel andere hobby's, zoals een bepaalde sport of muzieklessen. Ook beginnen ze meer te chatten met hun vrienden en zitten ze al wat meer op de computer of eventueel een gsm. Op die leeftijd willen kinderen vaak hun eigen kamer mee inrichten en willen ze van hun 'kinderkamer' af. Gaan spelen bij hun beste vrienden en vriendinnen is ook superbelangrijk. Ze willen ook buiten school hun vrienden veel zien en die spelen een belangrijke rol in hun ontwikkeling. Samen met hun vrienden houden ze alle trends en rages in de gaten of kunnen ze heel de dag bezig zijn met dezelfde activiteit zoals kampen bouwen of met poppen spelen. Ook gezinsuitjes of op bezoek gaan bij familie is belangrijk voor rakwi's. Hun grootouders zijn hun helden en met hun neven en nichten kunnen ze ook heel de dag spelen.

Inleiding

Rakwi's (10-12) zitten boordevol energie en drang naar avontuur. Ze groeien en ontwikkelen zich in een snel tempo, zowel lichamelijk als geestelijk. Op die leeftijd zijn kinderen al redelijk volgroeid op het vlak van coördinatie en zijn ze klaar voor iets ruwere of ingewikkelder spelen. Als ze niet in bomen zijn aan het klimmen, proberen ze de grens af te tasten van wat wel en niet mag. Ze houden van spelen en ontdekken en gaan ook graag op pad met de leiding op zoek naar avontuur. Vanaf die leeftijd beginnen ook de eerste klikjes zich te vormen en worden er vriendengroepjes gemaakt op basis van interesses. Het is belangrijk dat er vanaf de rakwi's geleerd wordt om samen te spelen met zowel hun vrienden, als met rakwi's buiten hun klikje en om te werken aan het groepsgevoel.

School

Rakwi's gaan vaak graag naar school. Ze zijn heel nieuwsgierig en leren graag bij, vooral over hun favoriete vak. Ze beginnen het einde van de basisschool te naderen waardoor hun vakken ook iets moeilijker worden en er al meer huiswerk is. Over het algemeen is hun leerkracht nog altijd een idool van hen en zijn ze blij om terug naar school te gaan om hun vrienden te kunnen zien.

Op school worden er klikjes gevormd en kunnen rakwi's gemeen uit de hoek komen tegen elkaar. De klikjes en het pesten van op school kunnen overwaaien naar je afdeling. Als leiding heb je niet in de hand wat er op school gebeurt maar je kan wel werken aan een veilige omgeving binnen je groep.

Vrienden

Vanaf de rakwileeftijd beginnen vriendschappen een belangrijke plaats in te nemen in hun leefwereld. Vriendschappen zorgen ervoor dat rakwi's sociale contacten hebben buiten het gezin en ze versterken ook hun sociale vaardigheden. Naast lachen, praten en spelen leren ze ook om conflictoplossend te werken met leeftijdsgenoten. Vrienden zijn een belangrijke bron van emotionele steun voor rakwi's. Ze luisteren of geven advies aan elkaar als ze te maken krijgen met uitdagingen, stress of emotionele ups en downs. Ook hebben vrienden op die leeftijd een invloed op de vorming van hun identiteit. Ze onderzoeken samen interesses, talenten, normen en waarden maar maken ook samen plezier en herinneringen.

Liefde

Liefde neemt voor een rakwi heel wat verschillende vormen aan. Liefde voor hun gezin en familie blijft een belangrijke plaats hebben in hun leven, ook al zijn rakwi's meer en meer op zoek naar zelfstandigheid. De band met hun broers en zussen wordt sterker naarmate ze ouder worden en hun vriendschappen met leeftijdsgenoten worden hechter en diepgaander.

Zelfliefde en zelfacceptatie beginnen ook een grotere rol te spelen voor onze rakwi's. Ze kunnen zich onzeker voelen over hun eigen lichaam of hun persoonlijkheid.

De interesse in romantische relaties begint bij een paar rakwi's al te groeien. Er kan hier en daar iemand zijn met een crush of er kunnen romantische gevoelens groeien een leeftijdsgenoot. Ook al durven ze daar niet altijd zo goed voor uitkomen. Die gevoelens of crushes blijven voor rakwi's wel nog altijd minder groot of van belang dan de band met hun gezin en vrienden.

Seksualiteit

Rakwi's bevinden zich in het prille begin van de puberteit. Op lichamelijk vlak beginnen er wat dingen te veranderen. Bij de meisjes start de borstgroei en sommige jongens beginnen aan hun groeispurt. Door die lichamelijke veranderingen, beginnen ze nieuwsgierig te worden naar het seksuele en biologische aspect. Als leiding van de rakwi's kan je daar dus veel vragen over verwachten! Het zijn meestal niet de meest serieuze vragen maar het is wel belangrijk om zaken zoals veilig vrijen en seksueel consent duidelijk uit te leggen als ze ernaar vragen. Ook al kunnen de vragen onernstig overkomen, probeer zeker niet te lachen zodat je leden zich wel nog veilig voelen om andere vragen te stellen! Denk er ook aan dat niet alle rakwi's klaar zijn voor gesprekken daarover of even ver staan in hun ontwikkeling.

Sociale media

Sociale media beginnen meer en meer hun plaatsje op te eisen in het leven van een rakwi. Ze gebruiken het vooral om in contact te blijven met hun vrienden of om foto's en video's te delen en te bekijken. Sociale media zorgen er dus voor dat ze op de hoogte blijven van wat hun vrienden doen. Ze zorgen ook voor ontspanning en het verder ontwikkelen van hun identiteit. Als je als leiding merkt dat je rakwi's bezig zijn met sociale media kan je hen kort vertellen over de gevaren die dat met zich meebrengt. Het is belangrijk dat rakwi's vanaf de start op een veilige manier kunnen gebruikmaken van sociale media.

Begeleidershouding en vaardigheden

Centrale oproep: samenwerken

Bij de speelclub werden leden aangemoedigd om te leren samenspelen. Bij de rakwi's gaan we daar een stapje verder in. Bij de rakwi's gaan we veel verkennen. Ze zijn heel nieuwsgierig en je kan gebruikmaken van hun ideeën, initiatieven en fantasie. Rakwi's zijn nog volop bezig met hun motoriek te oefenen en dat kan je perfect verwerken in je activiteiten. Dat kan je doen door rakwi's te laten lopen, puzzels te laten maken of door kleine en grote dingen te bouwen.

Rakwi's mogen spelen met hun eigen kliekje maar het is belangrijk dat ze ook leren samenspelen en samenwerken met andere rakwi's. Maak daarom regelmatig zelf groepjes en deel teams eens anders in.

Een deel van samenspelen is ruziemaken. Dat mag zeker bij de rakwi's maar wel op een goede manier. Ze mogen hun gevoelens uiten maar niet op een kwetsende manier. Ook is het de bedoeling dat ze bij een ruzie samen tot een oplossing of een compromis komen. Daarbij is het belangrijk dat ze elkaars standpunt horen en de gemaakte regels kunnen toepassen in die concrete situatie.

Gewenst en ongewenst gedrag

Gewenst gedrag

We zien graag een **toenemende zelfstandigheid** bij de rakwi's. Ze kunnen al zelf hun kleren aandoen, voor zichzelf zorgen, dingen opruimen en dingen plannen. Ze vertonen dus een toenemende zelfstandigheid in hun dagelijkse activiteiten. Bij de rakwi's is het ook belangrijk dat hun **sociale vaardigheden versterken**, zoals empathie, conflictoplossend werken en vriendschappen opbouwen. Ook leren **samenwerken** en meerdere vriendschappen opbouwen is heel belangrijk op die leeftijd. Rakwi's kunnen **meer verantwoordelijkheid** tonen, zoals afspraken nakomen, thuis of in de Chiro taken uitvoeren, verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen gedrag en keuzes, en inzien dat bepaalde acties of situaties mogelijk onveilig zijn voor henzelf of andere rakwi's. Het beter ontwikkelen van **communicatievaardigheden** is ook van belang bij de rakwi's.

Het is de bedoeling dat ze zowel mondeling als schriftelijk kunnen communiceren met hun omgeving. Daarbij is het ook belangrijk dat ze leren om dingen op een **respectvolle manier** te uiten en dat ze empathie kunnen tonen in hun uitspraken. Je kan hen daar als leiding altijd in helpen door hen erop te wijzen hoe ze bepaalde dingen kunnen aanpakken.

Ongewenst gedrag

Respectloos gedrag is iets wat je als leiding niet mag tolereren. Binnen de rakwigroep is er geen plaats voor pesten, agressief gedrag of discriminatie. Het is niet oké als ze iemand verbaal of fysiek aanvallen, bepaalde mensen uitsluiten of denigrerende opmerkingen maken op basis van wat dan ook. Ook groepsdruk willen we niet zien bij de rakwi's. Het is belangrijk om daar als leiding op in te gaan en uit te leggen waarom dat mensen kan kwetsen.

Naast respectloos gedrag willen we ook niet dat ze **onverantwoordelijk gedrag** vertonen. Het is niet de bedoeling dat rakwi's onzorgvuldig omgaan met materiaal of zich niet inzetten voor de groep. Ook **onveilig gedrag** valt daaronder. Het is niet de bedoeling dat rakwi's onveilig met materiaal zoals messen omgaan of de groep in gevaar brengen door onverantwoordelijke risico's te nemen of gevaarlijk gedrag te vertonen. Ook **impulsief en ondoordacht gedrag** keuren we af. Rakwi's moeten leren praten over hun gevoelens en niet ingaan op impulsen waardoor ze zichzelf of anderen kwetsen of in gevaar brengen.

Begeleidingshouding

Rakwi's willen graag **inspraak en betrokkenheid**. Ze willen zelf enkele dingen kunnen beslissen of mee inspraak hebben in het dagprogramma. Je kan bijvoorbeeld een ideeëndoos maken waar elke rakwi een spelletje in mag steken om zo spelletjes te kiezen in de loop van het jaar. Rakwi's voelen zich geen klein kind meer en willen dus dat **hun mening gehoord en gerespecteerd wordt**. Beslis dus samen welk spel jullie gaan spelen na het middageten of kies samen met hen het thema van het aankomend weekend. **Samen regels maken** is ook iets waar rakwi's heel vatbaar voor zijn. Ze nemen die samen gemaakte regels ter harte en spreken zelfs andere rakwi's aan als die de regels overtreden. Pak al je rakwi's dus eens bij elkaar en ga aan de slag. Je kan samen met hen de regels opstellen door open vragen te stellen zoals 'hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen gelukkig is?' of 'wat is er belangrijk zodat we binnen de groep allemaal kunnen samenwerken?'. Als rakwileiding kan je er wel het beste over waken dat ze anderen niet te véél gaan aanspreken op die regels zodat er geen ruzies ontstaan.

Als leiding kan je soms **uitzonderingen maken** op die regels. Dan leg je wel best uit waarom je die uitzondering maakt, aangezien de rakwi's daar nogal zwart-wit over denken. Het is belangrijk om te onthouden dat je als rakwileiding wel nog de **eindbeslissing** hebt als het gaat om beslissingen, regels en plannings. Rakwi's zijn nog te jong om een heel programma in elkaar te steken maar ze hebben wel vaak goede ideeën om iets mee vorm te geven.

Als rakwileiding heb je een **sterke voorbeeldfunctie**. Rakwi's kijken heel erg op naar hun leiding, dus let een beetje op wat je doet in hun buurt. Handel altijd vanuit geduld, empathie en respect. Creëer ook een ruimte waar je als leiding en leden open kunt communiceren en samen kunt zoeken naar oplossingen.

Rakwi's kunnen gedrag overnemen van hun leiding maar vinden het ook megabelangrijk dat **hun leiding luistert naar hun verhalen** over de afgelopen week. Maak dus tijd vrij om bijvoorbeeld tijdens het vieruurtje om te horen wat ze beleefd hebben op school of wat ze van het spel vonden. Enerzijds zijn rakwi's heel zelfstandig maar anderzijds hebben ze nog een duidelijke leidersfiguur nodig. Ze hebben nog nood aan iemand die hen doet denken aan bepaalde zaken in hun dagelijkse **structuur**. Zo kunnen rakwi's op bivak wel nog eens vergeten een propere onderbroek aan te doen of hun haar te kammen.

Tot slot nog dit: **pak pestgedrag onmiddellijk aan!** Vertel waarom dat gedrag niet oké is en waarom het geen plaats heeft binnen de Chiro.

TITO'S

Leefwereld van de tito's

Inleiding

Tito's zitten volop in de eerste fases van de puberteit. Lichamelijk verandert er enorm veel en mentaal gebeurt er ook het een en het ander. Ze hunkeren naar zelfstandigheid en vrijheid en gedragen zich af en toe onzeker of wispelturig. Het ene moment zijn ze dolenthousiast aan het meespelen en het andere moment zitten ze aan de kant. Daartegenover staat wel dat ze enorm nieuwsgierig, leergierig en dynamisch zijn. Ze stellen veel vragen, willen de wereld verkennen en vragen naar inspraak. Het groepsgevoel begint echt een ding te worden en daar willen ze zich ook voor inzetten.

Gezin

Tito's beginnen anders te kijken naar hun gezin. Langs de ene kant willen ze hun omgeving en de wereld ontdekken. Ze willen meer op pad gaan met vrienden en hechten veel belang aan contact met leeftijdsgenoten. Ze verwachten dat hun ouders hen meer vrijheid geven. Die nood aan en vraag naar zelfstandigheid komt niet altijd overeenkomen met de wensen en bedenkingen van hun ouders. Langs de andere kant hebben tito's hun gezin nog nodig voor emotionele ondersteuning en om structuur te geven in hun leven. Het biedt in de meeste gevallen nog altijd een veilige omgeving waar kinderen over hun gevoelens en zorgen kunnen praten. Tito's beginnen zich meer af te zetten tegen hun ouders en beginnen meer te delen met hun leeftijdsgenoten of hun Chiroleiding.

School

School wordt uitdagender voor onze tito's. Ze krijgen meer huiswerk en de eerste examens komen er ook aan. Het is dus belangrijk om met je tito's te bekijken wanneer hun examens vallen en hoe de Chiro daar nog haar plekje in kan vinden. Hun schoolomgeving verandert ook enorm. Meer medeleerlingen, meer vakken en leerkrachten maar ook een andere dynamiek. Ze maken nieuwe vrienden uit andere omgevingen en komen in contact met groepsdruk en pesten. Ruzies van op school kunnen overwaaien naar de Chiro. Als leiding is het dus belangrijk om daarop in te spelen.

Vrijtijdsbeleving

Tito's beginnen al meer inspraak te krijgen in hoe hun vrije tijd eruitziet. Hun ouders kunnen een grens stellen op schermtijd en hun voorkeur uiten voor welke hobby ze het belangrijkste vinden, maar de invloed van vrienden wordt groter. Vrienden zijn voor tito's heel belangrijk. Ze trekken samen met hen de stad in of beslissen om samen te gaan sporten. Tito's vinden ontspanning, sociale interactie en persoonlijke groei de belangrijkste dingen om hun vrije tijd mee te vullen. Ze willen even weg van alle verplichtingen, iets leuks doen met vrienden of iets creatiefs zoals leren gitaarspelen of tekenen. Chiro begint ook een belangrijk deel van vrije tijd te worden voor tito's. Ze hebben er hun goede vrienden, kunnen zich er uitleven en voelen zich verbonden met de groep.

Zoals je merkt, hebben tito's een (te) drukke agenda. Vanaf deze leeftijd zullen ze misschien moeten kiezen tussen hun hobby's omdat ze niet voor alles tijd hebben. Daarom is het belangrijk om bij de tito's goed te werken aan groeps sfeer en hen te blijven prikkelen om te komen.

Naast al hun hobby's en schoolwerk vinden tito's het fijn om tot rust te komen op hun eigen plekje. Daar kijken ze dan series die ze later uitgebreid met hun vrienden bespreken of lezen ze een boek. Ze hebben er nood aan om even stil te vallen van alle drukte en om op zichzelf te kunnen zijn.

Vrienden

Vrienden worden voor tito's steeds belangrijker. Ze zijn vaak hun terugvalbasis om uitdagingen aan te gaan die het leven en hun groei met zich meebrengen. Ook worden ze belangrijker voor bevestiging en om te praten over hun gevoelens. De vriendschappen worden diepgaander en helpen hen om hun eigen identiteit te verkennen en te begrijpen. Ze leren conflicten op te lossen en empathie op een ander niveau en leren veel uit het vergelijken van hun eigen ervaringen met die van hun leeftijdsgenoten.

Die vrienden kunnen zowel positieve als negatieve invloeden hebben op hen. Tito's vinden het belangrijk om bij de groep te horen. Daardoor volgen ze bepaalde trends, zoeken ze elkaars interesses op of kunnen ze eens een risicovolle beslissing maken. Het is daarom belangrijk om als leiding je tito's aan te moedigen om goede keuzes te maken en hen ook een bepaald kader van normen en waarden mee te geven.

Vrienden dragen ook bij aan het algemene welzijn van de tito's. Door samen activiteiten te doen, schoolprojecten te maken en plezier te hebben, ervaren tito's belangrijke momenten van ontspanning en geluk. Ook pestgedrag komt nog voor op deze leeftijd. Tito's kunnen op school, in de sportclub of in de Chiro gepest worden. Als leiding is het belangrijk om daar oog voor te hebben en er indien nodig mee aan de slag te gaan.

Liefde

Liefde begint voor tito's complexer en diepgaander te worden. Het gaat meer naar een verfijnde vorm van affectie en interesses. De liefde voor hun vrienden wordt intenser en de eerste romantische gevoelens komen naar boven. Die vroege vorm van verliefdheid houdt hen veel bezig en heeft zelfs invloed op hun gedrag. Ze beginnen te experimenteren met wat het betekent om verliefd te zijn. Daarbij leren ze over aantrekkingskracht, het idee van een ideale partner en de nuances van romantische relaties. Ze beginnen te begrijpen dat een relatie niet alleen gaat om aantrekkingskracht maar ook om wederzijds respect en begrip. Als titoleiding moet je daar zeker eens over in gesprek gaan met je leden. Het is belangrijk dat je tito's open gesprekken kunnen voeren over alles rond liefde en affectie en dat ze leren omgaan met consent en grenzen.

Seksualiteit

Tito's veranderen van kinderen in jongeren. Door de fysieke en emotionele veranderingen die tito's doormaken, krijgt seksualiteit meer en meer een plekje op de voorgrond. Ze ervaren voor de eerste keer de menstruatie of een zaadlozing en het is belangrijk dat ze op deze leeftijd een goede seksuele voorlichting krijgen. Als leiding kan je merken dat ze op sommige vlakken nog wat onwetend zijn over seksualiteit. Aarzel dus niet om in te gaan op dingen die je opvangt! Zorg ook dat ze zich comfortabel genoeg voelen om eventuele vragen te stellen.

Naast het lichamelijke veranderen er ook op emotioneel vlak dingen. Ze kunnen hun eerste seksuele aantrekkingskracht ervaren en beginnen met het verkennen van hun eigen gevoelens en interesses op seksueel vlak. De onzekerheid over hun eigen lichaam begint toe te nemen. Dat kan hen belemmeren in contact met anderen of in hoe ze naar hun eigen persoon kijken.

Sociale media

Tito's zitten meestal volop in de wereld van sociale media. Ze gebruiken die om foto's en video's te delen en te bekijken, in contact te staan met hun vrienden en om hun idolen te kunnen volgen. Ze gebruiken sociale media ook als informatiebron. Ze lezen artikels of bekijken posts en video's van dingen die hen interesseren of dingen die gaande zijn in de wereld. Zo volgen ze de sociale media van hun Chirogroep en kijken ze video's over hun hobby's of over actualiteit. Het is belangrijk dat tito's aangeleerd krijgen hoe ze veilig omgaan met sociale media maar ook wat betrouwbare bronnen zijn of wat fake news is.

Op deze leeftijd zijn leden vaak enorm fan van sociale media dus je kan dat als leiding weleens verwerken in een activiteit.

Op deze leeftijd kunnen jongeren ook slachtoffer worden van online pesten. Spreek je leden dus aan als je opmerkt dat ze iemand 'om te lachen' beledigen op het internet. Vaak zien ze zelf niet de gevolgen van hun acties in.

Begeleidershouding en vaardigheden

Centrale oproep: jezelf ontdekken

Tito's zitten in een periode van felle groei, zowel lichamelijk als mentaal. Het is dus belangrijk dat ze zichzelf leren kennen, ontdekken wat hun talenten en interesses zijn en waar de sterktes van hun groeiend lichaam ligt. Ze moeten zich dus goed kunnen en mogen uitleven. Doe actieve spelen met een denkstukje aan en maak ruimte om eens gezellig samen te zijn en leuke babbeltjes te doen. Tito's moeten zichzelf verkennen en zoeken naar hun eigen grenzen. Het is belangrijk dat ze bij de Chiro aan de slag kunnen gaan met thema's die een rol spelen in hun wereld en betrekking hebben op henzelf. Zo kunnen ze op een leuke manier samen met leeftijdsgenoten in een veilige omgeving nadenken over die dingen. Tito's moeten ook weerbaarder worden. Het is belangrijk dat ze ja of nee leren zeggen, en zelf beslissingen kunnen nemen over nieuwe dingen in hun leven zoals seks of sigaretten. Ze moeten weerbaar worden en hun grenzen leren kennen op het vlak van groepsdruk of invloeden vanuit hun omgeving.

Jezelf ontdekken wil niet zeggen dat ze alleen maar over zichzelf praten of oeverloze gesprekken voeren. Ze moeten leren om ook te luisteren naar de mening en standpunten van anderen. Om samen naar een oplossing te zoeken en de grenzen van anderen te begrijpen en te respecteren.

Gewenst en ongewenst gedrag

Gewenst gedrag

Gewenst gedrag begint met **respectvol omgaan met anderen**. Dat betekent vriendelijk en beleefd zijn tegen leeftijdsgenoten en leiding, elkaar ondersteunen en helpen, en elkaar niet pesten of uitsluiten. Het zorgt voor een prettige sfeer waarin iedereen zich welkom voelt.

Daarnaast is **actieve deelname** belangrijk. Tito's moeten zich inzetten voor de groep en tijdens de activiteiten, en nieuwe dingen willen leren en ontdekken samen met de groep. Dat is niet alleen goed voor hun eigen groei maar ook voor de groepssfeer.

Samenwerken als een groep is ook een deel van gewenst gedrag bij tito's. Ze hebben in de jongere afdelingen geleerd om samen te spelen en samen te werken. Ze moeten dat blijven toepassen in de oudere afdelingen, ook tijdens de lastiger momenten. Ze moeten luisteren naar de mening en ideeën van anderen, als groep een doel willen bereiken en oog hebben voor de sfeer binnen de groep. Ook **verantwoordelijkheden** opnemen is belangrijk binnen de groep. Tito's moeten respect hebben voor materiaal en de gemaakte afspraken. Als ze een taak op zich nemen binnen de groep is het ook belangrijk dat ze er alles aan doen om dat tot een goed einde te brengen. Die verantwoordelijkheid nemen of onthouden is soms nog moeilijk voor tito's. Als leiding mag je hen er zeker aan herinneren. Ook het indelen van hun tijd en een planning maken, heeft vaak nog ondersteuning nodig.

Ten slotte zouden tito's in staat moeten zijn om **open te communiceren** en hun **gevoelens te kunnen controleren**. Ze moeten vragen kunnen stellen als ze iets niet snappen, feedback kunnen geven en ontvangen, op een rustige en respectvolle manier meningsverschillen kunnen oplossen en hun frustraties reguleren. Dat kan soms moeilijk zijn voor een brein in de puberteit, dus zorg dat er ruimte is om fouten te maken en daaruit te leren.

Ongewenst gedrag

Ongewenst gedrag bij tito's is gedrag dat de groepssfeer en de veiligheid verstoort. Daaronder valt **respectloos gedrag** zoals pesten, uitsluiten of andere tito's kwetsen. Dat gedrag kan leiden tot een onveilige of onaangename sfeer en kan veel invloed hebben op iemand.

Daarnaast valt **laksheid** onder ongewenst gedrag. Samenwerking en het groepsgevoel raken beschadigd als een tito niet actief deelneemt aan activiteiten, niet geïnteresseerd is in anderen, niet meewerkt, **onverantwoord gedrag vertoont** zoals regels en grenzen negeren, of slecht omgaat met materiaal en persoonlijke spullen. Het **verstoren van de groepssfeer** zien we ook als ongewenst gedrag. Daaronder valt constant lawaai maken, een negatieve uitstraling hebben of anderen heel de tijd afleiden tijdens een speluitleg.

Ook **agressief gedrag** verstoort de groepssfeer. Als een tito andere tito's slaat, duwt, uitscheldt, ongepaste moppen maakt of emoties niet onder controle kan houden, dan is dat schadelijk voor de groepssfeer en wordt er een onveilige omgeving gecreëerd.

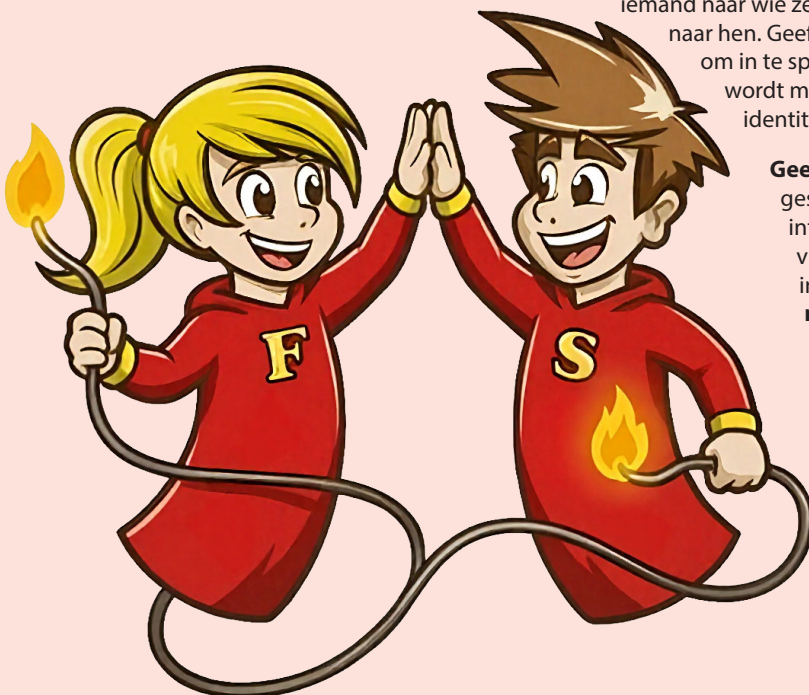
Begeleidingshouding

Een van de belangrijkste dingen is tonen dat je je leden graag ziet. **Heb een hart voor je tito's**. Je kan dat doen door **te luisteren naar hun verhalen**. Maak tijd om een babbeltje te doen met hen en probeer te achterhalen **wat er leeft bij hen**. Ga daarmee

aan de slag tijdens je activiteiten of verwerk het in een spel. Voor een tito is leiding meer dan iemand naar wie ze moeten luisteren. Ze willen ook dat hun leiding luistert naar hen. Geef je tito's de kans **om zichzelf te zijn**. Probeer daarom om in te spelen op haatdragende opmerkingen of als er gelachen wordt met een bepaalde etniciteit, afkomst, geaardheid of andere identiteitsaspecten.

Geef je tito's inspraak. Als leiding kan je zorgen voor een gestructureerde basis maar zorg voor een afwisselend en interessant programma. Vraag na bij je tito's wat ze leuk vinden of wat hen bezighoudt in het leven, en verwerk dat in je activiteiten of andere momenten. Je kan ook samen **met je tito's de regels opstellen** en horen wat zij belangrijk vinden als afspraken in een groep. Op die manier geef je hen inspraak en heb je ook gedragenheid van de groep. Geef hen ook de **verantwoordelijkheid** over deeltaken en **vertrouw** je tito's. Op die manier krijgen ze het gevoel dat ze ernstig genomen worden.

Tito's zijn ook al in staat om dingen goed te **evalueren**. Bespreek om de zoveel tijd eens de activiteiten en de werking. Gebruik die input en ga ermee aan de slag in je afdeling.

INTERMEZZO 2

BIVAK

Het bivak is de plezierigste en leukste tijd van het Chirojaar! Ongeveer tien dagen lang samenleven, samen spelen maar vooral het samen plezierig maken! Je maakt er mooie herinneringen die je nooit meer zal vergeten, maar daarnaast leren onze leden er ook heel veel.

Plezierig met de 'L' van Leerdig

Tijdens een Chirokamp wordt er onbewust hard gewerkt aan sociale vaardigheden. De leden en de leiding leren samenwerken, communiceren en wat het is om in groep te leven. Je speelt en leeft er als groep en gaat samen op zoek naar oplossingen. Door zo nauw samen te leven, worden er hechte vriendschappen gesmeed en wordt er gewerkt aan het groepsgevoel.

Een bivak zit vol met uitdagingen en het verleggen van grenzen. Voor de eerste keer in een tent slapen, een tweedaagse trektocht of een nachtspel. Het zijn allemaal activiteiten die spannend zijn, verantwoordelijkheid van de leden vragen en de ruimte bieden om als lid zelf keuzes te maken. Ze leren omgaan met nieuwe ervaringen, conflicten en persoonlijke uitdagingen in een ondersteunende omgeving. Daardoor groeien het zelfvertrouwen, de veerkracht en de empathie van de leden.

Sport, spel, creativiteit, dans en nog zoveel meer komen allemaal aan bod op een Chirokamp. De ideale gelegenheid om persoonlijke talenten en passies te ontdekken of verder te ontwikkelen. Voor de leiding en de oudere leden worden eigenschappen als leiderschap, organisatievaardigheden en verantwoordelijkheid nemen op de proef gesteld en verder ontwikkeld. Als laatste biedt de natuurlijke omgeving enorm veel groeikansen en voordelen voor zowel leden als leiding. De creativiteit wordt aangewakkerd, de frisse lucht is zalig en het spelen in de natuur is gewoon supertof en goed voor de gezondheid!

Kort gezegd biedt een Chirokamp een combinatie van sociale interactie, persoonlijke groei en praktische ervaringen, wat bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het kamp vult hun formele educatie en gezinsleven goed aan bij de groei en het vormen van hun persoonlijkheid, vaardigheden en kijk op de wereld!

Plezierig met de 'A' van Afdelingen

Voor **ribbels** is het bivak vooral een grote dosis plezier en avontuur in een veilige en gestructureerde omgeving. Voor die jongere leeftijdsgroep ligt de focus op het ontdekken van sociale interacties en basisvaardigheden. Ze leren spelenderwijs samenwerken, delen en luisteren naar anderen. Het kamp biedt hen de kans om nieuwe vrienden te maken, zelfstandig te worden, en hun eerste stappen te zetten in groepsactiviteiten buiten hun vertrouwde thuissituatie.

Bij de **speelclub** leren ze tijdens het kamp wat het is om in een groep te leven maar ook om verantwoordelijkheid te nemen voor hun acties en om te gaan met kleine conflicten. Het bivak biedt voor speelclubbers de gelegenheid om hun talenten en passies uit te breiden en te doen groeien. Hun zelfstandigheid en zelfvertrouwen blijven ook niet wat ze zijn, doordat ze aangemoedigd worden om zelf initiatief te nemen en hun voorkeuren te uiten.

De sociale vaardigheden van **rakwi's** schieten de lucht in tijdens het Chirokamp. Ze leren hoe ze effectiever kunnen samenwerken en leiderschap kunnen tonen in groepsactiviteiten. Door het aangaan van groepsprojecten werken ze ook onbewust aan hun probleemoplossend denken, wordt hun zelfvertrouwen versterkt en beginnen ze meer een identiteit te vormen in de groep.

Tito's beginnen zelfstandigheid en een eigen identiteit steeds belangrijker te vinden. Ze ervaren tijdens een bivak vaak voor een eerste keer hoe onafhankelijkheid van hun ouders voelt. Hun organisatorische vaardigheden en hun verantwoordelijkheid worden getraind doordat er ruimte is om zelf keuzes te maken. Ze leren nog beter te communiceren en samen te werken met leeftijdsgenoten, en wat hun rol is binnen de groep. Op deze leeftijd heerst er al een groepsgevoel, waardoor leren ze om te gaan met verschillende persoonlijkheden en meningen.

Bij de **keti's** komen ze tot een diepgaandere sociale ontwikkeling. Zij krijgen tijdens een Chirokamp de kans om diepere relaties op te bouwen en hun leiderschapvaardigheden verder te ontwikkelen. Die periode biedt een omgeving waarin keti's hun onafhankelijkheid kunnen verkennen en hun verantwoordelijkheden kunnen vergroten, terwijl ze leren omgaan met de uitdagingen van groepsdynamiek en hun emoties een plekje geven.

De **aspi's** bereiden zich voor op leiding zijn. Ze krijgen tijdens een bivak de kans om te werken aan hun verantwoordelijkheid en leiderschap door specifieke taken en projecten. Naast die kansen is er ruimte voor het nadenken over hun gevoelens en hun eigen identiteit. Aspi's bereiden zich onbewust ook voor op de stap van jongere naar jongvolwassene. Het bivak biedt hen alle kansen en ruimte om dat te doen in een veilige omgeving.

KETI'S

Leefwereld van de keti's

Gezin

Hoe keti's naar hun thuis kijken, hangt af van aan welke keti je het vraagt. De ene ziet hun ouders nog steeds als vertrouwenspersonen terwijl de andere zich tegen hen afzet. Dat verschil komt voort uit de mate waarin de keti op zoek is naar onafhankelijkheid en of ouders hen die vrijheid al dan niet willen bieden. Ketis willen vaak de wereld verkennen en hun eigen grenzen verleggen. En laat Chiro daar nu juist de geschikte omgeving voor zijn!

Vrijtijdsbeleving

Bij keti's staan vrienden centraal in hun vrije tijd. Ze beginnen ook uit te gaan en nemen meer en meer het heft in handen bij het bepalen hoe hun vrije tijd eruitziet. Door het brede aanbod en de vermindering in tijd door schoolwerk kunnen sommige keti's hun Chiroverhaal stopzetten. Probeer dus je programma zo divers en interessant mogelijk te maken zodat je keti's toch voor de Chiro blijven kiezen. Ketis vinden vaak dat ze te weinig vrije tijd hebben. Als ze alleen zijn, vullen ze hun tijd in met tv-kijken, chatten met vrienden, naar muziek luisteren of een boek lezen.

Inleiding

Keti's zitten al verder in hun puberteit. De meisjes beginnen hun volwassen lichaam gewoon te worden en de jongens ontwikkelen vooral hun kracht. De puberteit is voor elke keti anders. De ene ervaart die vroeger en intenser dan de andere. Ketis zijn al wat volwassenere dan tito's en zijn ook nog meer op zoek naar zelfstandigheid en inspraak. Af en toe zijn ze eens minder enthousiast maar als ze hun tanden in een activiteit of project gezet hebben, gaan ze er wel volledig voor. Ze willen zich inzetten voor hun vrienden en dragen hun groep hoog in het vaandel. Ketis kunnen ook hun eigen grenzen en talenten al beter inschatten en zijn in staat anderen en de regels bewust te respecteren ook al kan er wel eens van het rechte pad afgeweken worden.

School

School is voor keti's de plaats waar ze veel nieuwe vrienden leren kennen en waar ze hen ook het meeste zien. De meesten onder hen zien school meer als een opgave of iets dat nodig is voor later. De druk van thuis om goed te presteren, kan soms erg hoog liggen. De band met leerkrachten is moeilijker. De leerkrachten waar ze echt naar opkijken en waar ze goed bij meewerken, zijn vaak de leerkrachten die hen behandelen als echte 14-16-jarigen.

De ruzies die zich op school voordoen, kunnen doorgetrokken worden tot in de Chiro. Wees er als leiding dus op voorbereid dat een vriendgroepje de zondag erna misschien even niet in hetzelfde team wil zitten.

De examens van keti's worden zwaarder. Spreek dus goed met hen af wanneer die beginnen en op welke manier de Chirowerking toch nog kan doorgaan voor hen.

Vrienden

Vrienden hebben een grote plaats in de vrije tijd van keti's. Het liefst willen ze hen zoveel mogelijk zien. Ketis behoren vaak tot een grotere vriendengroep maar ze hebben toch nood aan een hechte vriend of vriendin. Bij die persoon kunnen ze terecht als ze zich niet goed voelen en ze kunnen hen ook alles toevertrouwen. Ze kunnen ook volledig zichzelf zijn bij hun hechte vrienden.

Keti's vinden het fijn om activiteiten te doen met hun vrienden. Ze gaan samen naar de Chiro en een sportclub of trekken samen de stad in of drinken iets op café. Vrienden zijn voor keti's ook een bron om normen en waarden af te toetsen en het te hebben over actuele dingen of hun favoriete tv-serie. Vriendschappen binnen de Chiro kunnen heel sterk zijn en de leden kunnen veel aan elkaar hebben. Een moeilijke dag op kamp of ruzie met hun ouders, ze vinden steun bij elkaar. Die hechte vriendschappen kunnen anderzijds wel zorgen voor kliekjesvorming. Werk zeker aan teambuilding en het groepsgevoel.

Liefde

Liefde begint een rol te spelen bij keti's. Ze kunnen hun eerste liefdesgevoelens ervaren maar het blijft vaak nog een nieuw en complex concept. Sommige keti's kennen hun eerste langetermijnrelatie terwijl andere meer kortetermijnrelaties hebben of nog niet op zoek zijn naar een lief. Sommige keti's hebben idealistische verwachtingen van relaties en verliefdheid door wat ze te zien krijgen in series en films. In een relatie zoeken ze vooral vertrouwen en bevestiging. Binnen je afdeling kunnen de keti's veel beginnen babbelen over hun crushes en er kunnen misschien zelfs koppeltjes ontstaan. Maak tijdens je activiteiten zeker ruimte om daarover te kunnen babbelen met je leden en maak ook enkele afspraken indien nodig.

Seksualiteit

Seksualiteit is een onderwerp dat sterk in ontwikkeling is. Die ontwikkelingen vinden zowel op emotioneel als op fysiek vlak plaats. Veel jongeren beginnen seksuele gevoelens en verlangens te ervaren en door hun nieuwsgierigheid kunnen ze die ook gaan verkennen. Ketis beginnen meer behoefte te krijgen aan privacy, bijvoorbeeld tijdens de douchemomenten op bivak, en ze willen dat seksuele ervaringen respectvol en consensueel zijn. Ketis kunnen ook onzeker zijn over hun lichaam door maatschappelijke verwachtingen of ze beginnen te twijfelen over hun geaardheid. Praten over die onzekerheden vinden ze soms moeilijk, waardoor ze er soms nogal harde uitspraken over doen of het onderwerp net volledig mijden. Zorg als leiding voor een veilige omgeving waar je keti's kunnen spreken over hun onzekerheden.

Sociale media

Sociale media spelen een belangrijke rol in het leven van keti's. Dat valt niet te ontkennen of te negeren in je werking. Je kan gsm's en sociale media toelaten in je afdeling maar zorg dat er duidelijke afspraken zijn. De Chiro is een plek waar ze even kunnen loskomen van sociale media, al kun je ze ook weleens gebruiken in een spel.

Via sociale media houden ze contact met vrienden, maar daarnaast gebruiken ze het ook als vermaak. Ze bekijken video's over dingen die hen interesseren of delen memes. Sociale media helpen hen ook bij het ontwikkelen van hun persoonlijkheid. Ze leren nieuwe interesses en standpunten kennen en kunnen die ook delen met hun vrienden. Likes, reacties en volgers spelen een grote rol in hoe keti's zich gewaardeerd en erkend voelen. Die cijfers kunnen wel, samen met de ideaalbeelden die ze tegenkomen op sociale media, vaak onzekerheden met zich meebrengen. Ook op deze leeftijd kunnen leden slachtoffer worden van online pesten.

Begeleidershouding en vaardigheden

Centrale oproep: openheid

Bij de keti's gaan we verderbouwen op zichzelf te ontdekken aan de hand van openheid. Je kan openheid creëren binnen je ketigroep door spelen en opdrachten te doen waar ze moeten samenwerken en elkaar vertrouwen. Daardoor kan er een zoektocht naar de eigen identiteit en hun plekje in de groep ontstaan in een omgeving waar ze begeleid worden en waar ze samen die zoektocht aangaan. Enkele voorbeelden daarvan zijn iemand geblinddoekt door een parcours gidsen of een ballon van punt A naar punt B brengen zonder dat iemand de ballon aanraakt of dat die op de grond valt. Op die manier leren ze elkaar vertrouwen en moeten ze goed communiceren en samenwerken om een doel te bereiken. Samen als groep praten over dingen die hen bezighouden, is ook een vorm van openheid. Zoek als leiding zaken in hun nabije leefwereld of probeer hun gedachten te ontknopen. Maak er een spel rond, waarbij ze aan de hand van de activiteit als groep kunnen praten over bijvoorbeeld relaties, de band met hun ouders of school. Als de groep een veilige omgeving is, kan er door het babbelen over die thema's openheid en vertrouwen ontstaan tussen de keti's.

Gewenst en ongewenst gedrag

Gewenst gedrag

Ook bij de keti's wordt er verwacht dat ze **respectvol omgaan met anderen**. Het is belangrijk dat ze luisteren naar hun leiding en medeketi's maar ook dat ze hen respecteren, ondanks hun verschillen in identiteit of achtergrond. Respectvol omgaan met anderen wil ook zeggen **respect hebben voor regels, afspraken en grenzen**. Ze luisteren naar anderen als ze hun grenzen aangeven, denken na over mentale en fysieke veiligheid, en volgen de afspraken in hun afdeling en in hun Chirogroep. Daarop volgend is **samenwerking en teamgeest** belangrijk. Ketis moeten goed kunnen samenwerken in groep, en bepaalde taken en verantwoordelijkheden eerlijk kunnen verdelen. Ze moeten elkaar aanmoedigen en ondersteunen tijdens activiteiten of op andere momenten waar dat nodig is. Ketis moeten aandacht hebben voor de groepssfeer en zorgen voor een inclusieve en warme sfeer. Het is ook belangrijk dat keti's **actief deelnemen** aan de werking. Ze doen enthousiast mee aan de activiteiten, staan open voor nieuwe ervaringen en uitdagingen, en leveren een positieve bijdrage aan de groepssfeer.

Een goede groepssfeer wordt deels mogelijk gemaakt door **positieve communicatie**. Ketis moeten conflicten op een rustige en respectvolle manier kunnen bespreken en oplossen maar ook eerlijk kunnen communiceren en opbouwende feedback kunnen geven en ontvangen. Hier is **empathie** heel belangrijk. Daarnaast speelt **verantwoordelijkheid** nemen en **zelfstandig** zijn een grote rol. Ze moeten respect hebben voor persoonlijke spullen en materiaal van de groep. Ook is het belangrijk dat ze op tijd komen op activiteiten en evenementen, en dat ze mee nadenken over de werking van hun afdeling en de invulling van hun activiteiten, weekends en bivak.

Ongewenst gedrag

Net zoals bij de andere afdelingen is **pesten, discrimineren en anderen uitsluiten** niet aanvaardbaar. Het is niet oké als keti's andere leden of leiding beledigen, opzettelijk uitsluiten of negeren, of als ze ongepaste en kwetsende moppen maken. Ook haatdragend gedrag kan niet getolereerd worden. Ook al krijgen keti's al meer inspraak, het is niet de bedoeling dat ze **geen respect hebben voor hun leiding**. Het is niet oké als ze de leiding uitdagen of negeren, onbeleefd reageren op hen of de instructies van leiding niet volgen. **Onveilig gedrag** wordt ook niet getolereerd van keti's. Ze mogen niet handelen zonder na te denken over de gevolgen en de veiligheid voor henzelf en anderen. Zo is het niet de bedoeling dat ze onveilig omgaan met vuur of onnodige risico's nemen tijdens activiteiten. Ook **agressie en geweld** zijn niet oké. Ketis mogen zich niet op een agressieve manier fysiek of verbaal uiten. Grof taalgebruik, bedreigingen en conflicten op een destructieve manier aanpakken zijn zaken die niet getolereerd mogen worden. **Onerlijkheid en gebrek aan verantwoordelijkheid** kennen ook geen plaats in de keti-afdeling. Het is niet de bedoeling dat ze liegen, stelen, oneerlijk zijn over een gemaakte fout, afspraken niet nakomen of niet actief meedoen aan de activiteiten van de groep.

Begeleidingshouding

Een van de belangrijkste zaken van ketileiding zijn, is **de leefwereld van je leden kennen**. Luister naar hun verhalen, toon interesse in wat hen bezighoudt en probeer te begrijpen wat er zich allemaal afspeelt in hun leven. Op die manier kan je te weten komen waar hun interesses en struikelblokken liggen. Met die info kan je **boeiende activiteiten** voorzien. Gebruik wat er leeft bij je keti's tijdens je activiteiten maar geef hen ook **inspraak**. Ketis kunnen al voor een groot deel mee dingen beslissen over de werking van hun groep. Als leiding teken je de krijtlijnen uit en daarbinnen kan je de keti's zelf laten bepalen. Je kan bijvoorbeeld **samen met hen de regels opstellen**. Doordat de keti's die mee uitgeschreven hebben, is er meer gedragenheid. In tegenstelling tot bij de aspi's zullen ze elkaar nog niet altijd aanspreken als iemand de regels 'overtreedt'. Als leiding is het dan je taak om daarop in te spelen.

Inspraak wil ook zeggen dat keti's **zelf eens een activiteit in elkaar kunnen steken**. Laat dat zeker toe! Geef hen de juiste richtlijnen en enkele tips. Als je er achteraf een klein evaluatiemomentje aan koppelt, dan kan het voor die keti's echt een leerrijke ervaring zijn.

Keti's kijken naar jou op. Je bent voor hen een **voorbeeldfiguur** en een **vertrouwenspersoon**. Zorg dus dat je eerlijk bent met hen, op een goede en duidelijke manier communiceert, en dat je in dialoog gaat met hen als er iets is. Durf ook **spanningen in de groep te bespreken**. Als je merkt dat er iets moeilijk loopt, haal dat dan eens aan bij je keti's. Zorg ervoor dat dat op een constructieve manier gebeurt. Let erop dat de keti's elkaar laten uitspreken en laat destructief taalgebruik niet toe.

Vrij spel kan van belang zijn bij je keti's. Maar naast actieve activiteiten vinden keti's het ook leuk om eens niks te doen. Maak ruimte in je programma om eens gezellig te babbelen met z'n allen maar maak daar duidelijke afspraken over. Spreek af hoelang zo'n chillmoment mag duren en bewaak de grenzen daar ook goed in.

Ten slotte is het belangrijk om de **lichamelijke groei** van je keti's in je achterhoofd te houden. Door die veranderingen hebben ze vaak een groter hongergevoel en hebben ze zowel nood aan meer rust als aan meer beweging.

ASPI'S

Leefwereld van de aspi's

Gezin

Aspi's hechten veel belang aan hun thuisbasis. Ze kunnen in het algemeen (weer) goed opschieten met hun ouders. Aspi's krijgen al wat meer vrijheid en zelfstandigheid waardoor er minder conflicten zijn met hun ouders of opvoeders. Dat wil niet zeggen dat er helemaal geen conflicten zijn of dat het in elk gezin even goed loopt. Als er ruzies zijn, gaan die vaak over uitgaan, kleren of uiterlijk. Hoewel aspi's meer vrijheid willen en liever wat minder bemoeienissen van hun ouders, blijft hun invloed toch nog groot. Als ze problemen hebben, met vragen zitten over school of inzitten over hun toekomst, grijpen ze snel terug naar de steun van hun ouders. Voor alles wat te maken heeft met vrije tijd gaan ze wel sneller naar hun vrienden voor raad. De invloed van ouders op onze aspi's is nog altijd zichtbaar in hun idealen, zoals op het vlak van politiek, milieu, verdraagzaamheid enzovoort. De Chiro is de plek waar aspi's over hun conflicten met hun ouders kunnen praten. Als aspileiding ben je een vertrouwenspersoon voor hen en ze waarderen je luisterend oor enorm. Ze kunnen je aanspreken over hun ouders, hun toekomst, stress over school of andere dingen. Vraag dus af en toe eens hoe het met hen gaat. Dat zullen ze zeker appreciëren.

Vrijetijdsbeleving

Vrije tijd is enorm belangrijk voor aspi's. Ze gebruiken het om tot rust te komen, zich uit te leven en om hun vrienden te zien. Aspi's bepalen grotendeels zelf hoe hun vrije tijd eruitziet maar hun ouders kunnen wel nog enkele verplichtingen opleggen. Ze willen graag uitgaan, iets gaan drinken of gaan winkelen met vrienden of gaan sporten. Aangezien ze meer geld beginnen uit te geven in hun vrije tijd gaat een deel van de aspi's op zoek naar een studentenjob. De meeste aspi's hebben nog andere hobby's dan de Chiro maar ze hebben er wel minder dan toen ze nog jonger waren. Ze hebben namelijk meer schoolwerk, maken meer tijd voor vrienden en die eventuele studentenjob komt er ook nog bij. Naast alle hobby's vinden aspi's het fijn om tot rust te komen. Zo brengen ze veel tijd door op hun kamer terwijl ze naar series kijken of een boek lezen.

Inleiding

Aspi's beginnen stilaan van pubers door te groeien naar adolescenten. De grootste lichamelijke veranderingen zijn al achter de rug. Die veranderingen hebben wel wat onzekerheden meegebracht en de jongeren zijn zich ook bewuster van hun uiterlijk en hoe ze willen overkomen. Ook op verstandelijk vlak hebben de aspi's al een heel proces doorlopen. Ze kunnen beter situaties inschatten en zich uitdrukken, en ze gaan bewuster om met elkaars gevoelens en hun verantwoordelijkheden binnen de groep. Ze twijfelen wel nog over hun plekje in de groep en in de wereld.

Aspi's zijn vaak echt gedreven! Ze willen graag inspraak in de werking van hun afdeling en kunnen vaak bij elkaar terecht. Ze zijn blij dat ze deel uitmaken van de groep en willen zich er ook voor inzetten. Aspi's kijken ernaar uit om leiding te worden maar genieten ook nog van hun laatste jaren als lid.

School

Of ze het willen of niet, aspi's brengen veel van hun tijd op school door. Over het algemeen vinden ze naar school gaan niet zo erg aangezien dat een plek is waar ze hun vrienden ontmoeten. De band met hun leerkrachten is niet altijd goed. Aspi's waarderen hun leerkrachten pas als ze vinden dat ze vakbekwaam zijn en als ze het gevoel hebben dat ze hen kunnen vertrouwen. Dat laatste is dus ook van toepassing op Chiroleiding. In een aspiplaat zal je merken dat je aspi's een grote variëteit hebben in studierichtingen. De ene zal veel meer geschiedenis kennis hebben dan jij en de andere zal weten hoe je het beste een gesprongen leiding vervangt. Zorg er dus ook voor dat je je programma aanpast zodat elke aspi kan uitblinken! Maak een goede mengeling van algemene kennis, praktische vaardigheden en creatieve zaken. De meeste aspi's hebben zware examenperiodes en sommige hebben zelfs al stages of een eindwerk. Bespreek dus zeker met hen hoe Chiro toch nog een plekje kan krijgen tijdens die drukke periodes zodat ze om de zoveel tijd nog eens kunnen uitblazen met hun mede-aspi's.

Vrienden

Aspi's hebben al hechte vriendschappen opgebouwd. Bij hun vrienden kunnen ze terecht om hun hart te luchten of ze dienen als spiegel voor hun normen en waarden. Hun vrienden zijn ook een klankbord voor de obstakels die ze in het leven tegenkomen. Vriendschappen zien er bij aspi's wel anders uit dan bij de jongere afdelingen. Naarmate de aspi's ouder worden, hebben ze minder vriendschappen maar die zijn wel hechter en diepgaander. Ze willen niet meer zoveel mogelijk vrienden hebben maar juist enkele vrienden die ze volledig vertrouwen en bij wie ze zichzelf kunnen zijn. Vriendschappen worden echt gebaseerd op vertrouwen, respect en gelijkwaardigheid. Op deze leeftijd beginnen er ook meer vriendschappen te ontstaan met 'het andere' geslacht.

Seksualiteit

Aspi's zijn nog volop aan het experimenteren op het vlak van seksualiteit. Ze gaan op zoek naar waar hun interesses liggen of willen juist nog helemaal niet op zoek gaan. Die zoektocht kan onzekerheden en vragen met zich meebrengen. Sommige aspi's zijn aan het twifelen over hun geaardheid terwijl anderen al zeker zijn waar hun interesses liggen. Ze zullen beginnen

met experimenteren om antwoorden te krijgen op die vragen. Het feit dat ze antwoorden *kunnen* krijgen, wil echter niet zeggen dat ze die ook aanvaarden of kenbaar maken. Je kan als leiding die onzekerheden een beetje wegnemen door een veilige omgeving te voorzien tijdens je activiteiten, waar er open gepraat kan worden zonder oordelend te reageren.

Liefde

In een aspiploeg kan er veel gebabbeld worden over liefjes en crushes. Dat is helemaal oké. Maak daar als aspileiding ook even tijd voor. Het is belangrijk om in te gaan op die dingen uit hun leefwereld. Op deze leeftijd kunnen aspi's hun eerste echte liefde ervaren. Je aspi's beginnen diepgaander na te denken over wat ze zoeken en nodig hebben in een relatie en beginnen daar normen en waarden rond te ontwikkelen. Voor de ene kan seksuele intimiteit belangrijk zijn terwijl de andere juist liefde en engagement zoekt. Je zal merken dat daar verschillende visies op zijn binnen je aspiploeg. De ene wil heel graag een lief, de andere is meer op zoek naar vrijblijvende pleziertjes.

Sociale media

Bij veel aspi's spelen sociale media een grote rol in hun leven. Als aspileiding mag je dat niet negeren, maar de Chiro kan ook dienen om er even van los te komen. Maak dus samen met je aspi's duidelijke afspraken over het gebruik van gsm's en sociale media tijdens de Chiroactiviteiten.

Aspi's gebruiken sociale media vooral om te communiceren met hun vrienden en familie. Ze gebruiken het om iemand persoonlijk te sturen of om leuke dingen te delen in groepsgesprekken. Daarnaast plaatsen en bekijken ze foto's en video's van hun vrienden of van idolen. Ze kunnen dingen posten over hun vrienden, hun vakanties of uitstappen of andere leuke dingen uit hun leven. Ook kunnen ze sociale media gebruiken om dingen te bekijken waar ze in geïnteresseerd zijn of om bewustzijn te creëren. De ene bekijkt tutorials om te leren breien terwijl de andere video's over de Black Lives Matter-beweging bekijkt.

Sociale media hebben ook een minder positieve kant. Een deel van de mensen die dingen op sociale media plaatsen, laten alleen maar hun beste kant zien of beelden die vaak niet helemaal waarheidsgetrouw zijn. Daardoor kunnen aspi's onzeker worden als ze zich met hen vergelijken. Als leiding is het dus belangrijk om je aspi's erop te wijzen dat niet alles op sociale media echt is.

Ook op deze leeftijd kunnen leden slachtoffer worden van online pesten.

Begeleidershouding en vaardigheden

Centrale oproep: keuze en engagement

Aspi's zijn bezig aan hun laatste jaren als lid en worden binnenkort (hopelijk) leiding. Het is dus belangrijk dat je hen een duidelijk beeld geeft van wat leiding zijn is. Begeleid hen in het maken van hun keuze. Leg uit wat de mogelijkheden van engagement zijn en wat leiding zijn inhoudt binnen je Chirogroep. Laat hen ook al ervaring opdoen door zelf eens het programma voor een aspi-activiteit te laten uitwerken of door eens mee in leiding te staan bij een van de jongste afdelingen.

Laat anderzijds je jaar niet alleen rond die keuze draaien! Het zijn hun laatste jaren als lid, dus laat hen zich ook nog goed amuseren en uitleven tijdens spelen. Geef hen ook inspraak en laat hen verantwoordelijkheid nemen. Laat je aspi's bijvoorbeeld meebeslissen over de regels binnen hun afdeling.

Een aspiploeg kan veel betekenen voor een Chirogroep. Ze kunnen meehelpen tijdens evenementen of eens inspringen als de leiding het druk heeft. Ze bepalen ook mee het imago van je Chirogroep. Werk dus aan een goede sfeer binnen je afdeling en praat eens met hen over welk beeld ze naar de buitenwereld willen uitdragen.

Gewenst en ongewenst gedrag

Gewenst gedrag

Zoals in elke afdeling is **respect voor anderen** heel belangrijk. Aspi's moeten respectvol omgaan met andere leden, hun leiding en andere vrijwilligers in de Chiro. Ook moeten ze kunnen luisteren naar de mening van anderen, ook al wijkt die af van de hunne. Aspi's moeten ook geduldig en behulpzaam zijn voor andere leden in hun groep en hen ondersteunen en aanmoedigen waar nodig.

Daarnaast zien we aspi's graag **verantwoordelijkheid nemen**. Ze moeten zich bewust zijn van hun rol binnen de jeugdbeweging en van hoe de buitenwereld hen ziet. Het is de bedoeling dat aspi's actief deelnemen en bijdragen aan de activiteiten en het vormgeven ervan, en dat ze hun gemaakte afspraken nakomen.

Als derde is een **goede en open houding** belangrijk bij de aspi's. Ze moeten in staat zijn om samen te werken en om conflicten en problemen op een respectvolle manier samen op te lossen. Daarnaast is het de bedoeling dat ze enthousiast zijn, zich actief inzetten en een positieve houding hebben waarin ze anderen aanmoedigen. Ook moeten ze oog hebben voor **veiligheid en welzijn**. Ze moeten het welzijn van henzelf, van anderen en van de groep vooropstellen en dat zowel op emotioneel als op fysiek vlak. Er mag ook verwacht worden dat ze handelen naar de afspraken van hun afdeling en van de groep, aangezien die voor een veilige omgeving voor iedereen zorgen.

Als laatste zien we graag **leiderschap en initiatief** bij aspi's. Aspi's zouden voorbeeldgedrag moeten vertonen voor de jongere leden, en positieve waarden uitdragen binnen de groep zoals engagement, openheid en eerlijkheid.

Ongewenst gedrag

Ook bij de aspi's is er geen plaats voor **pesten en uitsluiting**. Er is hier geen tolerantie voor het uitsluiten, negeren of pesten van anderen. Ook het mee verspreiden van roddels, haatspraak of denigrerende opmerkingen is niet oké. **Agressie en geweld** zijn onaanvaardbaar. Geen enkele vorm van fysiek of verbaal agressief gedrag is toegestaan, net zomin als andere bedreigen of intimideren.

Respectloos gedrag tegenover de regels en de leiding is iets dat niet aanvaard kan worden. Het is de bedoeling dat ze de regels van hun groep naleven, en dat ze geen onverantwoordelijk gedrag stellen zoals het misbruiken van alcohol of zich onveilig gedragen.

Ook al zijn de aspi's bijna leiding, ze moeten hun leiding nog altijd met respect behandelen. Het is niet oké als ze vragen of aanwijzingen van hen negeren of dat ze beledigend en ongehoorzaam gedrag vertonen ten opzichte van hen.

Onverantwoordelijk gedrag kan ook niet getolereerd worden bij aspi's. Het is niet oké als ze onvolwassen gedrag vertonen zoals zichzelf of anderen in gevaar brengen. Daarnaast willen we niet dat aspi's verwachtingen en afspraken niet nakomen zoals slecht omgaan met materiaal, te laat komen of de regels bewust overtreden.

Begeleidingshouding

Het belangrijkste bij het begeleiden van aspi's is tonen dat **je hen graag ziet**. Je moet oog hebben voor wat er bij hen leeft en ze moeten weten dat ze echt terechtkunnen bij jullie. Vraag actief hoe het met hen gaat en luister naar hen als ze ergens mee zitten. Dan zullen ze doorhebben dat je **interesse in hun leven** geen ongezonde nieuwsgierigheid is maar meer een vraag uit bezorgdheid en ondersteuning. Wees daarnaast **eerlijk** tegen je aspi's. Zeg wat je denkt, ook al horen ze dat misschien niet zo graag. Door die eerlijkheid en kwetsbare openstelling weten ze wat ze aan je hebben. Ook is het belangrijk om te onthouden dat het nog altijd minderjarige leden zijn, ook al is het leeftijdsverschil met de leiding niet zo groot. Je hebt als aspileiding nog altijd een verantwoordelijkheid en een begeleidende rol.

Zorg ervoor dat **iedereen zichzelf kan zijn** en dat jij dat ook doet. Laat hen bewust **naar elkaars meningen luisteren** en geef antwoorden op hun vragen. Zeg het als je het antwoord niet weet. Dat waarderen ze veel meer dan cliché-antwoorden.

Daag je aspi's uit. Maak een zotte activiteit op een coole locatie met gekke regels. Daardoor worden ze enthousiast om mee te spelen maar ook enthousiast en geprikkeld om zelf aan de slag te gaan. Zorg ook dat er tijd is voor **vrij spel**. Maak je dagplanning flexibel zodat er genoeg bewegingsvrijheid is voor spelimpulsen van de groep.

Geef als leiding je aspi's **inspraak**. Stel samen met hen de regels op en laat de controle van de regels door hen gebeuren. Geef hen daarnaast inspraak in het programma, maar je moet dat niet forceren als het niet vanzelf komt. Neem dan kleine stapjes om over een langere periode tot hetzelfde resultaat te komen. **Geef samen met je aspi's richting en vorm aan hun Chiroleven**. Babel bijvoorbeeld eens met je aspi's over wat ze verwachten van bivak en hoe ze het bivak vorm willen geven. Laat hen zelf eerst met een idee komen. Je mag ook andere verwachtingen stellen. Laat je aspi's initiatief nemen om bijvoorbeeld voor een andere afdeling eens een bosspel uit te werken of om zelf een kasactiviteit voor te stellen. **Stimuleer je aspi's om initiatief te tonen**. Als aspileiding is het dan jouw taak om samen met hen te zoeken hoe hun idee realiseerbaar is. Op die manier kan je hen ook al laten **kennismaken met wat het is om leiding te zijn**.

OMGAAN MET ONGEWENST GEDRAG

Chiro is bewust plezier maken en onbewust leren. Chiro is deel zijn van een groep en leren omgaan met anderen. Samen spelen en leven kan af en toe eens mislopen. Er kunnen conflicten ontstaan of de emoties kunnen hoog oplopen. Werken aan een goede groepssfeer volstaat niet altijd om ongewenst gedrag te voorkomen. Maar hoe ga je om met dat ongewenst gedrag? Hoe kan je daar preventief aan werken of positief gedrag bevorderen?

Een belangrijke stap is duidelijke verwachtingen stellen. Maak in het begin van het Chirojaar afspraken met je leden over wat wel en niet acceptabel gedrag is. Bespreek de redenen achter die verwachtingen en leg de consequenties uit van ongewenst gedrag. Stel duidelijke grenzen als leiding. Zo weten de leden wat wel en niet mag. Het is belangrijk om de afspraken en de uitleg daarover toe te passen op de leeftijd van je afdeling! Zelfs met een makkelijke maar goede uitleg over de afspraken kan een ribbel begrijpen wat je bedoelt.

Daarop aansluitend is het belangrijk om te werken aan communicatie en dialoog met je leden. Zorg ervoor dat ze zich vrij voelen om te praten over hun gevoelens, gedachten en uitdagingen. Toon begrip voor hun gedachtegangen. Op die manier voelen leden zich begrepen en kunnen ze hun gevoelens uiten waardoor die niet op een ongewenste of onverwachte manier tot uiting komen. Werk bijvoorbeeld met een buddysysteem onder de leden, zodat ze naast de leiding nog een tweede aanspreekpunt hebben om

hun ei kwijt te raken. Probeer een band met je leden op te bouwen waarin je geeft en neemt. Wees iemand bij wie ze terecht kunnen en die ze vertrouwen. Daardoor hebben leden vaker de neiging om open te zijn als ze het gevoel hebben dat jij dat als leiding ook doet.

Ook is het belangrijk om in dialoog te gaan nadat iemand ongewenst gedrag vertoonde. Een straf op zich werkt zelden. Degene die het gedrag stelde, moet er verantwoordelijkheid voor nemen en eruit leren. Een straf wordt gezien als een dreigingsmiddel en als de oplossing voor moeilijk gedrag: "Als we Jonas even in de hoek zetten, zal hij wel ophouden met anderen te duwen." Jammer genoeg is het niet zo eenvoudig en zien we in de realiteit dat een straf geven niet altijd een positieve invloed heeft op het gedrag. Integendeel, na de straf kan het kind – uit onbegrip – opnieuw hetzelfde gedrag stellen. Daarom is het dus van belang om aan de slag te gaan met dat onbegrip. Praat met het lid, vraag naar de reden van het gedrag en leg uit waarom het niet oké is. Op die manier ontstaat er bij het lid meer besef over de gevolgen van het gedrag. Als je merkt dat het gedrag blijft aanhouden, kan je informeren bij het netwerk – bv. de ouders – om te horen of ze het herkennen of weten welke aanpak werkt. Doe dat natuurlijk niet zonder te overleggen met de betrokkene zodat die zich niet voorbijgelopen voelt.

Naast babbelen over het gedrag is het belangrijk om er een actie aan te koppelen. Heeft een lid een ander lid pijn gedaan? Dan bespreek je waarom het gedrag niet oké is maar is het ook belangrijk dat er excuses aangeboden worden.

Naast reageren op en in gesprek gaan over ongewenst gedrag kan het positief bekrachtigen van gewenst gedrag helpen. Door complimentjes te geven aan de leden of de groep moedig je gewenst gedrag aan en versterk je positieve patronen. Wees als leiding ook zelf een voorbeeld van het gedrag dat je wenst van je leden. Kinderen en jongeren nemen vaak het gedrag over van hun leiding. Ze zullen niet inzien dat ze iets fout doen als ze hun leiding het ook zien doen of zullen een gevoel van onrechtvaardigheid hebben omdat de leiding iets wel mag doen en zij niet. Wees je dus bewust van je eigen gedrag in de buurt van je leden!

INTERMEZZO 3

RISICOVOL SPELEN

Risicovol spelen. Het klinkt misschien niet als een goed plan maar eigenlijk is het dat juist wel. Er zitten waardevolle leerkansen in risicovol spelen. Het is wel belangrijk dat daar een goede begeleidingshouding tegenover staat.

We onderscheiden acht vormen van risicovol spelen. Per vorm geven we een voorbeeld voor een afdeling, maar je kan elke vorm toepassen op elke afdeling – als je ze aanpast naar de leeftijd, natuurlijk.

1. Spelen uit het zicht

Spelen uit het zicht van de leiding is een vorm van risicovol spelen waarbij leden hun zelfstandigheid kunnen trainen en risico's zelf leren inschatten. Een speelclubber kan het spannende effect al ervaren tijdens verstoppertje terwijl een keti dat gevoel ervaart tijdens het spelen van een stadspel in kleine groepjes. Als leid.st.er heb je daar in beide situaties eigenlijk dezelfde begeleidingshouding. Bij de speelclubber is het belangrijk dat je duidelijk de grenzen aangeeft waarbinnen ze zich mogen verstoppen en bij de keti's tot waar het stadspel zich uitstrekt.

2. Spelen op hoogte bij ribbels

Maak voor je ribbels een parcours waarbij ze op enkele plekken even de hoogte in gaan. Denk daarbij aan op een tafel kruipen, slingeren aan een touw, op een laag laddertje klimmen of balanceren op een omgevallen boom. Zo oefenen ze hun grove motoriek en trainen ze hun evenwicht, coördinatie en dieptezicht. Een speelkans hier is dat ze de wereld vanuit een ander oogpunt zien en ze zich even groter voelen.

Bij spelen op hoogte komt vaak de angst van leiding en ouders dat de kinderen vallen en letsels oplopen. Push daarom kinderen om niet te hoog te gaan en laat hen op een rustige manier zelf risico's inschatten en uittesten. Laat hen bijvoorbeeld eerst de stabiliteit en stevigheid van een tafel testen voor ze erop klimmen. Ribbels kunnen zelf nog niet alle risico's inschatten. Kijk dus zeker of er geen scherpe voorwerpen onder het klimmend kind zijn, en dat het voorwerp waarop ze klimmen ook stevig genoeg is en niet glad door de regen.

3. Spelen met impact bij speelclubbers

Doe met je speelclubbers een spel waarbij er vangers of tikkers zijn die de andere speelclubbers proberen te vangen en op te tillen. Dat kan in een soort tikspel of door met grote kussens een waar sumoworstelspel te spelen. Zo trainen ze hun grove motoriek en versterken ze hun evenwicht, coördinatie en dieptezicht. Ook ervaren ze het spannend botsautogevoel als ze met kussens tegen elkaar mogen duwen. Als leiding is het wel belangrijk om erop toe te zien dat het er niet te hevig aan toegaat en dat ze veilig kunnen landen als ze vallen. Je kan hen hier ook leren om respect te hebben en te luisteren naar elkaars grenzen en noden.

4. Spelen op gevaarlijke plaatsen bij rakwi's

Je moet niet altijd in een wei of op een grasveld spelen. Je kan met rakwi's al eens een andere plaats opzoeken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan tikkertje op een schaatsbaan of in een golfslagbad. Daardoor leren rakwi's om gevaren in de omgeving in te schatten. Een leuke speelkans hier is dat ze eens kunnen spelen op een onbekend en onvoorspelbaar terrein. Als leiding is het belangrijk om de gevaren van de speelplek te kennen en die nog eens te checken bij weersverandering. Zorg dus dat de plek 'zo veilig mogelijk' is en schat samen in of de risico's aanvaardbaar zijn. Hou ook actief toezicht tijdens het spel en herhaal de risico's als je rakwi's de gevaren vergeten.

5. Spelen met gevaarlijke voorwerpen bij tito's

Bij deze vorm van risicovol spelen kan je bijvoorbeeld denken aan takken slijpen tot een speer.

Tito's oefenen daarmee hun fijne motoriek en leren ook – door ervaring – wat een veilige manier is om dat te doen. Een speelkans is hier om jongeren 'grote-mensen-materialen' te laten vasthouden. Het is belangrijk om gevaarlijke voorwerpen niet te verstoppen, maar juist om de leden in kleine groepjes, zonder

veel afleiding maar wel onder goede begeleiding, te leren omgaan met die voorwerpen. Onthou wel: hoe gevaarlijk een bepaald voorwerp is, hangt af van wie het gebruikt en in welke context.

6. Stoeispelen bij keti's

Af en toe eens ruig spelen of stoeien, dat mag! Laat je keti's eens worstelen tijdens een spel of laat een keti vanonder een hoop andere keti's kruipen. Op die manier versterken ze hun sociale vaardigheden en hun reactiesnelheid. Een speelkans zijn aanrakingen die een verbindend en geborgen gevoel kunnen geven. Als leid.st.er is het belangrijk dat je checkt dat er geen scherpe of gevaarlijke objecten in de buurt zijn en dat bijvoorbeeld het worstelen leuk blijft. Een stoeispiel mag niet uitdraaien op écht vechten en iedereen moet het oké vinden om mee te doen.

7. Spelen met snelheid bij aspi's

Je kan spelen met snelheid door met je aspi's een fiets- of loopstafette te doen maar dan bergafwaarts in plaats van op een vlakte. Op die manier leren ze hun snelheid te controleren en een veranderende omgeving in te schatten. De speelkans is de adrenaline die ze voelen wanneer ze snelheid maken. Als leid.st.er is het belangrijk erop toe te zien dat je aspi's niet té snel gaan en op tijd eventuele obstakels zien.

8. Plaatsvervangend risico

Denk bij 'plaatsvervangend risico' bijvoorbeeld aan een ribbel of een speelclubber die kijkt naar hoe een keti de bal uit de dakgoot haalt of een aspi die tijdens een buitenlands kamp kijkt naar hoe een andere toerist van rotsen de zee in springt.

Als leid.st.er kan je vertellen wat de risico's zijn en hoe je daarop kan inspelen. Daarnaast kan je jongere en oudere leden eens samen laten spelen en de oudere leden op voorhand bewustmaken van de risico's daarvan. Zo kunnen de oudere leden al oefenen op het inschatten van risico's en op hoe ze daarmee kunnen omgaan.

Leer je graag meer over risicovol spelen?

Wij volgen de visie van Goe Gespeeld!, Kind&Gezin en Artevelde Hogeschool omtrent risicovol spel. Zij bieden extra voorbeelden en info over de meerwaarde, leerkansen en begeleidingshouding ervan.

Goe Gespeeld!

Kind&Gezin

Artevelde Hogeschool

